Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувла 1923 шера денз • ШОЛТТА, 11 май, 1974 шу. • № 57 (5353). • Мах 2 кеп.

АЗ ХЬАЛЛОАЦ ЛЕМКАЙ ТӀАХЬЕХАМ

ЦӀАЬКХА ХЬАЖА ТОРОНАШКА

Из рубрика йолаш дар хьалха араяьннача «Сердало» газета тӀа кепатеха «ДукхагӀа яккха шура» аьнна Социалистически Къахьегама Турпала, республика къьнагӀчарех йолча доярка Барахоева Лемкай письмо. Из письмо могадаь хьал а лоацаш пайда эцанза йола торонаш гучайоахаш, керда декхараш тӀаэцаш, дукхагӀа шура йоаккхилга Ӏалашдеш шурийтоварни фермашка беча балхах дола хьалхара письмош даьхкад редакцега. Тахан оаха кепатох Ленина орден лелаеча «Ингушский» совхоза доярка, Картоева Аняй письмона.

Назрановски Малгобекски районий боахамаш дукха хана денз шоайла социалистически яхь лелаеш хьадоагӀа. Юрта боахама продукташ йоахилга а кийчъелга а алсамдаккхара тӀехьа къовсам мишта лоаттабу хьожаш, дӀа-хьа опыт эцаш каст-каста тхоайла хьоашалгӀа ух тхо.

Тхона довз тхоашца яхь лелаеча района боахамий хьалаш, торонаш. ХӀара шера доккхий толамаш доах цар хьайбаши кхаши лeладерашa. Оаха доккхал деш да доярката Социалистически Къахьегама Турпала Барахоева Лемкайна, Къахьегама ЦӀеча Байракха орден лелаеча Костоева Хьавайна, Даурбекова Зинайна, кхыбарашта карагӀдувла дика гӀулакхаш.

Цар шоай балха тӀа эйнараш, дукххача шерашка Ӏоаяь опыт хьа а Ӏомаеш тхоашта карагӀдувлараш дӀа а довзийташ хьадоагӀа тхо.

ХӀара шера керда декхараш хьалхашка утт юрта боахама къахьегамхошта. КарагӀдувларех кхоачамбаь Ӏе йиш йоацилга дика кхетаду оаха. ХӀача аьлча, шерагара-шерага вай советски сага хьашташ лакхлу. Цунца цхьана дукхагӀа юрта боахама продукташ яхара декхараш а лакхлу. ХӀаьта иштта теркал е эзаш я кхы кӀезигагӀа лоархӀам боаца ши фактор — йоаккхаш йола продукци дикагӀа хилийтари цунга дӀадодар лохдари. Цу гӀулакха бизза пайда эца беза хӀачзалца пайда ца йишача торонех.

Цу хьакъехьа республика бераргача хьайбаш леладерашка Барахоева Лемкас яздаь гучахьара письмо бокххача безамца дийшар аз.

Тха, къаьстта хьайбаш леладерий, уйла тӀаозаш да иу тӀаьа къамаьл.

Ше болх беча участке бехктокхаме за хӀаравар. Шийх тийша тӀадилла декхар дизза кхоачашдеш хилар советски сага дикагӀа йола оамал а хинна дӀаэттай. ХӀанз вай мехка дукххача предприятешка къахьегамхоша шоай продукци контролерий тӀахьожам боацаш арахец. Иштта хила деза вай фермашка а, къаьстта парти правительствая хьайбай боахам лелабелга промышленни лаьда тӀа баккха оттадаьча хана. Цудухьа хьалха латтача боахамашта. Ӏилма карагӀдаьннараш юкъеккхувлара дийша хила беза ферме боагӀараш, цхьабараш санна боацаш.

Тха професси дукха къахьега езаш я. ХӀаман зем баккха хоьш, ше хьалаьца гӀулакх кхоачашдара дог ца эккхаш тӀатеӀӀа болх бе тӀера хила веза ферме балха воагӀар.

Аз болх беча массайтта шера сона дукха нийсбеннаб ферме «чукагъяь» я мотташ хьа а ухаш кӀезига хало ма нийсъялинге а дӀаболхараш.

Хьайбашка хьегача къин хьахулар цхьабараштa хетача тайпара сиха хьахилац. Дикача фух дале а доахан толхаде хала дац. Дукхьашка дахкача шинарех дика доахан де доккха Ӏунал эш. Массехк шера юха ца йоалаш, бӀу ца къожабеш къахьегарца хьаду царех дукха шура лу доахан. Масса хана шамараштa массаж еш, шийхан-ханнахьа детташ, юхе тӀадам ца буташ Ӏалашдаь шинар бизза етт хиле дӀаотт.

Иштта кхебаь етт, къаьнача, шура кӀезига луча Ӏатта метта хьаотт. Из санна долча гӀуллакхаца боахама зооветеринари специалисташта новкъостал де декхарийла я хӀара доярка. Цо торо хулийтаргья кхаббал кхоабаш хилча ферме леладу деррига доахан продуктивность лакха йолаш хилийта.

ХӀанз аз леладу доахан дукхьашха дахка шинараш долаш хьанийца да. Тха ферме дац цар санна дукха шура луш доахан. Боккъалдар аьлча, къа дукха хьега дийзар царех сайна ма хетта доахан де гӀерташ. Хьийгар довзар. Укх тӀеххьарча шерашка кхо эзар килограммал совгӀа шура лу сона царех хӀаране.

Пятилетка кхоалагӀча, хоадамбеча шера хьайбай продукташ йоахилгеи кийчъелгеи алсамдаккхара тӀехьа Еррисоюзни социалистически яхь йоаржаярах партеи правительстваи соцам арабаьлча яхьа сийг кхы а чӀоагӀагӀа лотабелар тха ферма дояркашта юкъе.

ХӀара Ӏаттагара шура дукхагӀа яккхара дукха да теркал де дезаш. РационагӀа доагӀача тайпара доакъар дӀадехкар пайда бац, хӀара Ӏатта малагӀа доакъар дукхагӀа деза, из цун дегӀа мел пайдане да ховш ца хилча. Цу гӀулакха теркам тӀабохийташ дика Ӏангардаьха баьца тӀа даьхар оаха доахан.

Аьхки дажа даьгӀенашка арадаьлча а дукха Ӏунал эш хьайбашта. Укхаза боккхача лоархӀаме да доахан дукха маша ца лоаттадеш дажийтар. ХӀаьта аьхки дӀайха денош даьхкача хана уж ледара дажилга теркал а деш шелъелча Ӏура, сара, бийсана доажадар боккхача лоархӀаме да. БӀу ца къожабеш хила беза бежа Ӏуй цу гӀулакха.

Соахка яьржача социалистически яхье дакъа а лоацаш хӀара кхоабача Ӏаттагара 3800 килограмм шура яьккхар аз. Укх шера хьалхарча квартале хӀара кхоабача Ӏаттагара 731 килограмм шура яьккхай аз. Кастта баьца тӀа даьлча шура дукхагӀа йоаккхаргья.

ХӀанззе а ца даьр тӀехьагӀа кхоачашде хала хургхилар кхета а деш фермашка йолаш йолча торонех бизза пайда а эцаш деррига низаш оарцагӀдаха деза пятилетка дилъагӀча, къоастамбеча шера партеи правительствая юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара.

Шаькха а йолаш йолча торонашка а хьежа творчески уйла тӀайохийташ къахьегаргда аз, айса лелаеча группа хӀара Ӏаттагара 4000 килограмм шура яккхара.

А. КАРТОЕВА,
Малгобекски района «Ингушский» совхоза цхьоалагӀча отделене шурий-товарни ферма доярка, Ленина орден лелаер.

СУХАЛБЕ, МЕХАНИЗАТОР!

ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦА КИЙЧО Ю

Кхачкара балхаш дешше а пятилетка дилъагӀча, къоастамбеча шера хьувкъам чуэца кийчо еш ба республика механизатораш. Республика колхозашкеи совхозашкеи планагӀа ремонт е езаш ялат чуэйа 965 комбайн я. Май болабалале ремонт яь кийча я 331 комбайн, из хул ремонт е езарех кхоалагӀа дакъа.

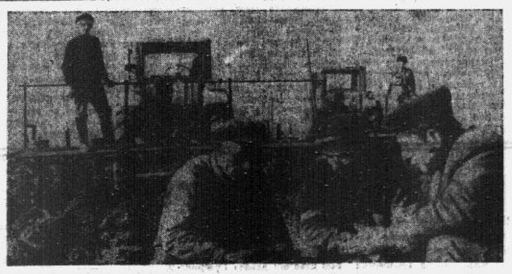
Деррига низаш оарцагӀдаьха шоай ханнахьа терко яьча Наурски района боахамий мастерскойшкара 85 комбайнах 53 машина ремонт яь арадьнай хӀанзле.

ПланагӀа ремонт е езача комбайнех аханешта ремонт яь даьннад Ножай - Юртовски, Советски районий боахамаш. Цхьабакъда, комбайнашта ремонт елга ледара леладу Грозненски, Гудермесски, Назрановски, Урус - Мартановски, Шелковской районий боахамашка.

Грозненски районе 171 комбайнах ремонт яь 52 комбайн мара яц. Назрановски районе ремонт яра план 26 процент мара кхоачашъяьяц, Урус-Мартановски района боахамашка кхы а кӀезигагӀа я.

Республике йолаш йолча хьажкӀаш чуэцача еррига комбайнех хӀара бӀаьннех 60 машина мара ремонт яь кийча яц. ХьажкӀаш чуэцача комбайнех ремонт е езаш дукха я Грозненски, Ачхой - Мартановски, Гудермесски, Малгобекски районий боахамашка.

Пол хьокха машинаш тоаеш я республика боахамашка. Еррига косилкех 89 процент кийча я. ХӀаьта Малгобекски, Сунженски, Грозненски, Ачхой-Мартановски районашка хӀанзчул тӀехьагӀа ремонт е езаш 15 — 20 процент косилкаш я.

Ялат дика хургда

Шоай доалахьа долча лаьттан хӀара гектара тӀера чуяьхьача юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара тӀадерзадаь дукха гӀулакхаш чакхдаьхад укх тӀеххьарча хана назрановски совхоз - техникума кулгалхоша а специалисташа а. Дукхьал дӀадахача шера хӀара гектара тӀера укхаза чуйицар 27,5 центнер гурахьа дийна ялат, 42 центнер хьажкӀаш, 130 процент кхоачашйир доакъераш кийчдара план.

Укх шера а доккхий декхараш да совхоз - техникума механизатораша шоашта хьалхашка оттадаьраш. Лаьттанцарех хьайбашкарех продукташ дукхагӀа яхаран кийчъяран йолча Еррисоюзни социалистически яхье а баьнна цар дош деннад хӀара гектара тӀара 31 центнер фуальяьха хьажкӀаш, 28 центнер гурахьа дийна ялат, 11 центнер генараш, иштта дика хьийкъа кхыйола юртбоахама культураш чуэца.

Декхараш бехктохаме да. Из дика кхатаду механизаторашa а специалисташа а. Цудухьа шоай беррига низ оарцагӀбаьккха къахьегаш хьабоагӀа уж гуралье денз.

Хьалха дӀаюв юртбоахама культураш дӀайийна а баьнна, хӀанз хьажкӀаш дӀаюаш ба механизатораш. Укхаза шоай дийнахьара балха нормаш тӀеххоачашъеш къахьегаш ба трактористаш Даурбеков Юнус, Падиев Махьмад, Евлоев Салман, кхыбараш.

Яхьлаца механизированни звено я совхоз-техникуме вӀашагӀъелла. Цар кхеоргья массе тайпара юртбоахаме культураш: кӀа, мукх, хьажкӀаш, генараш, доакъара баьцаш, кхыяраш. Звеньяшта керте оттабаьб йоккха балха говзал йола башха дика механизатораш.

Хьаэцаргва вай, масала, Котиев Дауд. Цо кулгалдеча механизированни звенос шерагара - шерага дебаду ший къахьегама толамаш. Юртбоахама культураш дика хьувкъаярах соахка звеноцарча механизатораштa делар мах бола совгӀаташи массанена лаьрхӀа 1000 сом ахчан премии, хӀаьта звеньевойчуи Котиев Дауда къахьегам вай правительствос белгалбаьккхаб Къахьегама ЦӀеча Байракха орден яларца.

Яндаререча нaха сий деш къахьегамхо ва звеньевой Евлоев Юсуп а. Юртбоахама культураш кхееча доккхий толамаш дахар бахьан долаш вай Даьхено цунна енай «Знак Почета» яха орден. Ук шера Юсупа звенос хьалкхеергья 250 гектара тӀа хьажкӀаш, царех 150 гектар ялата лаьрхӀа я.

— ЙислагӀча пятилетка укх къоастамбеча шера дукхьал хьажкӀаш 800 гектара тӀа кхее езаш ба тха механизатораш,— дувц совхоз - техникума керттерча агронома Султыгов Махьмада. — Царех 300 гектар хьажкӀаш ялата лаьрхӀа хургья. Квадратно - гнездовой хьисапе дӀаюв оаха «Одесская-10» яха хьажкӀаш. Укх деношка еррига хьажкӀаш дӀайийна даргда тхо. ДӀахо оаха Ӏунал дарах тийша хургба ялата хьувкъам.

СУРТА ТӀА: хьажкӀий фийг лаьтта мишта буж хьожаш ба (аьрдехьара аьттехьа) звеньевой Котиев Дауд, тракторист Даурбеков Юнус, керттера агроном Султыгов Махьмад.

И. ПЛИЕВА сурт.

БАЛХАШ ХАННАХЬА ЧАКХДОАХ

Тха совхоз керттерча даьккъе комсаш кхееш я. 978 гектар лаьтта дӀалоаш цу культура тха боахаме. Цунах 735 гектара тӀара комсаш хьувкъам луш я.

КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп луш лакха социалистически декхараш тӀаийцар совхоза кхаш леладераша. ХӀара гектара тӀара, план 39,7 центнер йолча, 42 центнер чу а эцаш паччахьалкхенга 3100 тонн комсаш йокха дош делар. ХӀаьта шоаш денна дош кхоачашдара хьинаре къахьегаш а ба шу дӀадоладеннача хьалхарча дийнахьа денз.

Комсий бешамашкара бӀаьстан балхаш сихен дикеи чакхдахара шерра социалистически яхь яьржар отделенешта, бригадашта, болхлошта юкъе. ХӀаьта цу гӀулакхо толамаш а дахийтар комсаш лeлаерашка. 6 апрель тӀакхоачаш лаьтта кӀалара хьамукъа а яьха еррига комсий гаьнаш яӀа яьхар. Цул тӀехьагӀа мугӀараштa юкъе лаьтта кӀаьддара, оасар дара культиваци а яь 5 май тӀакхоачаш шпалерах хьалийххка баьлар комсаш. ХӀанз цу культура хулача лазараштa дукхьала молхаш тохаш, нийлхьеннача мсттигашка керда комсий гаьнаш дӀайогӀаш ба тха совхоза болхлой.

Комсий бешамашка ду бӀаьстан балхаш дара ха геттара тӀехьъяьккхаяр совхозе дӀадахача шера. 8 май тӀакхоачаш мара хьамукъаяьха бовланзар лаьтта кӀалара комсий гаьнаш. Из бахьан долаш лоха хилар гектара тӀара чубена хьувкъам а — 27 центнер.

Лакхе дийццача тайпара, укх шера комсий бешамашкара бӀаьстан балхаш дикагӀйолча агротехнически хана чакхдоахаш хьабоагӀа совхоза болхлой. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара дика лард, тешаме гӀуллакх да из.

БӀаьстан балхаш сихен дикеи чакхдахара отделенешта юкъе яьржача яхье хьалха Османов ИсмаӀала кулгалдеш йола цхьоалагӀча отделене коллектив я. ХӀаьта бригадашта юкъе — Успанов Саид, Гераев Ӏале, Ибрагимов Мухьаде бригадаш я.

Къаьстта дувца безам ба са цхьоалагӀча отделене кхоалагӀча бригадах. Совхоза массайолча бригадел тӀехьаюсаш хьайоагӀар из 1972 шера цун керте оттавир коммунист Гераев Ӏали. Цхьа шу мара эшанзар къонача специалиста тӀехьакхаш хинна бригада совхоза дикагӀйолча бригадай мугӀарашка йоалае.

Бригада вӀашагӀъеллача денз соахка эггара хьалха кхоачашйир бригада коллективо паччахьалкхенга комсаш йоккхара план. Толамаш доахаш дӀадоладаьд бригадо нийслагӀча пятилетка дилъагӀа, къоастамбеш дола шу а.

ХӀанз санна дӀахо а иштта дика къахьеге шеко яц укх шера шоашта хьалхашка латта декхараш совхоза комсаш лелаераша толамца кхоачашдергхиларах.

Г. ВИТАЕВ,
Гудермесски района «Новогрозненский» совхоза керттера экономист.

ГОВЗА МЕХАНИЗАТОР

Актюбински области Хабдински районе дар из. Немецки фашисташа хинна тӀом чакх а баьнна йохаяь городаш, заводаш, фабрикаш, юрта боахам юхаметтаоттабеш дар советски халкъ. Хала ха яр. Мехка кхыча профессей болхлой санна, чӀоагӀа эшар механизатораш а. Шубур - Кулук яхача юрта вӀашагӀъехкача механизаторий курсашка деша вода комсомолец Исмаилов Гелани. Чакхъяьхар курсаш. Болх бе волавелар.

— Хала дар юкхьанца. Цудухьа деррига а сай безам болчча тайпара дика де карагӀдалацар, — йоах хӀанз Гелане. — Цхьабакъда юхе дика доттагӀий бар. Цар новкъостал дир сона балха опыт Ӏоае.

14 шу да Гелани Веденски района Карл Маркса цӀерагӀча колхозе болх беш вола. Ӏай уоттала, лейла гӀолла гаьна ухкача фермашта доакъар дӀатӀакхухьаш хул, бӀаьсти кхашкара тайп-тайпара балхаш деш къахьег, хӀаьта толамаш а доах.

Кхашкара бӀаьстан балхаш деча хадданза тӀеххоачашъю Гелане ший дийнахьара норма.

Боккха общественни болх а бу сий долча механизатора. Юрта совета депутат ва из. Дукха нах ух из волча хьехам, новкъостал эшаш. ТӀавеначa цага ший низ дӀакхоача новкъостал де гӀерташ хул коммунист Исмаилов Гелани. Цудухьа колхозхоша сий ду цун. Дика къахьегаш цо хьабенача наькъа мах беш еннай цунна «Знак Почета» яха орден.

Х. СУЛЕЙМАНОВ.

ДИЙНАХЬА—ЦАӀИ АХИ НОРМА

Балха тӀех лакха хьокхамаш долаш къахьийгад апрель бетта «Ингушский» совхоза нхелагӀча бригада коллективо.

Ханал хьалха баьлар бригада механизатораш бӀаьсти юв культураш дӀайийна.

Социалистически яхье хьалхе Коригов Султана, Фаргиев Махьмад-Гире кулгалдеча звеноша яьккхар. Къаьстта дика къахьийгар звеньевойша шоаш. Иштта, шекара свекла дӀаювш ворхӀ дийнахьа бе безаш хинна болх дий дийнахьа баь ваьлар Фаргиев. Из толам боаккхаш хьинаре дакъа лаьцар сеяльщика Цокиев Мусе а.

Коригов Султан сеяльщикапа Галаев Зелимханаца гидуаргаш дӀаювш хилар. Дий дийнахьа 144 гектара тӀа дӀайийра пар из культура. ХӀара дийнахьа юкъера лаьрхӀача 35 гектара тӀа гидуаргаш дӀаювш хиннай Султанеи Зелимханеи звенош, нормагӀа 13 гектар езаш хиннача. Гидуаргаш фуца цхьана минеральни удобрени а тоссаш дӀадийра.

Хадданза йоакхо ю бригаде социалистически яхь дика вӀаштӀехьъяьккха лелаяра. ХӀара дийнахьа хьокхамий доска тӀа бригада учетчика Галаев Махьмада дӀаязбу баь болх. Цу гӀулакхо новкъостал ду шийца яхь лелаечун хьокхамаш довза, ше мишта къахьег ха.

ХӀанз чуйийна хьажкӀаш дӀаювш ба Коригов Хьасана кулгалдеча пхелагӀча бригада кхаш леладераш.

М. ДАСКИЕВ.

ХИЙ—КХАШКА

БӀаьстан юххьера балхаш шерра даьржад Грозненски района «Грозненский шурий» совхозе. БӀаьстан культураш дӀаерен гурахьа дийнача ялата гӀулакх дареи балхаш цхьан комплексах ду боахаме.

743 гектар хий дехка лаьтта дӀалоаш гурахьа дийнача ялата. Цу майдан тӀа дийнахь а бийсан а хий дехкаш итт догӀан хьисапе хий детта установкаш я. Къаьстта дика къахьег уж балхаш деча А. Исурхаджиева, С. Абаева, А. Устарова, кхыбараша. Кхашка ма эшша чудуийташ хий тохар дика вӀаштӀехьдоакх насосни станцена доал деш волча В. Кагиева.

С. МУРЦАЛОВ.

ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

ХАЛКЪО ДИКАГӀБАРАШ БЕЛГАЛБОАХ

В. И. Ленина цӀерагӀча культура Дворецe хилар РСФСР-ра СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара № 7 йолча Грозненски хоржамий округа хоржамашта хьалхара совещани. Цига гулбеннабар Дагестански АССР, Нохч-ГӀалгӀай АССР, Астрахански областа викалаш.

Совещани хьайийллар «Знание» общества республикански правлене председатела заместитела, эггара къьнагӀчарех волча харжархочо А. А. Саламова.

Совещане гулбеннараша шевар чӀоагӀа раьза а хинна Сийлен президиуме харжар КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте а волаш КПСС ЦК Политбюро.

Къамаьл де эггара хьалха дош делар «Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно-экспериментальни завода электросварщиккий бригадира В. С. Турапина. Цо гулбеннарашта дӀабовзийтар РСФСР-ра № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гӀолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа шоай завода коллективо кандидаталла оттаваьча инарал-полковника Иван Александрович Герасимова вахар а никъи цо баь болхи.

Цул тӀехьагӀа къамаьлаш даьча В. И. Ленина цӀерагӀча Астрахански судоремонтни завода термиста С. П. Ильичева, Дагестански АССР Новолакски района В. И. Ленина цӀерагӀча колхоза парткома секретара А. Г. Дурнаева, КПСС Грозненски горкома секретара П. Н. Громова, Грозненски гарнизона эпсара А. А. Антоненкос, Астрахански областа Харабалински района С. М. Кирова цӀерагӀча колхоза колхозхочо Л. П. Сабешкинас, ВЛКСМ Нохч-ГӀалгӀай обкома секретара А. Г. Митрофанова, Нохч-ГӀалгӀай АССР медицински болхлой профсоюза обкома председатела А. М. Бархоевас, Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен университета профессора, проректора Ш. И. Шайзулаева, Шаьла района «Южный» совхоза болхлочо А.-К. Х. Хаджимуратова, профессиональни союзий Астрахански областной Совета секретара Е. А. Надеждинас хьаллаьцар РСФСР-ра № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гӀолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа инарал-полковник, эскара Къилбаседерча группа командующи Иван Александрович Герасимов кандидаталла оттаве «Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно-экспериментальни завода, В. И. Ленина цӀерагӀча Астрахански судоремонтни завода, Астрахански областа Харабалински района С. М. Кирова цӀерагӀча колхоза коллективаша яь предложени.

РСФСР-ра № 7 йолча Грозненски округе гӀолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидаталла оттавара баллотироваться де раьза хилар И. А. Герасимовгара дехаш соцам бир совещане.

Совещане гулбеннараша тӀаийцар РСФСР-гара № 7 йолча хоржамий округе гӀолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета кандидаталла харжара инарал-полковника, эскара Къилбаседа группа командующена Герасимов Иван Александровича шоай кхадж, дӀабалара тӀехьехаш берригача харжархошка даь кхайкарал.

РСФСР-ра СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш дара № 7 йолча Грозненски хоржамий округа окружной хоржамий комиссе заседани хилар. Окружной комиссе председатела Н. И. Ведерникова хоам бир № 7 йолча Грозненски хоржамий округе баллотироваться раьза волаш И. А. Герасимовгара телеграмма енай, аьнна.

Комиссе цхьа барт а болаш соцам бир Российски Федерацегара № 7 йолча Грозненски округе гӀолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидаталла оттавеш инарал-полковник, эскара Къилбаседа группа командующи Иван Александрович Герасимов регистраци яь дӀаязве.

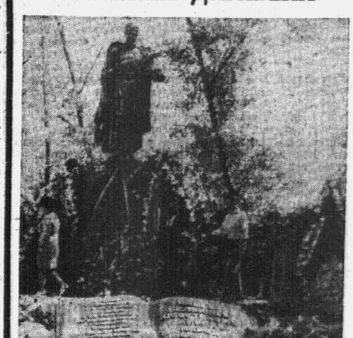
* * *

Укх деношка Грозненски района ЦхьоалагӀа мая цӀерагӀча культура ЦӀагӀа чакхъяьлар Нохч-ГӀалгӀай АССР-ра СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета хоржамаш дара № 672 йолча Грозненски юртарча хоржамий округе чуйоагӀача къахьегама коллективай викалий хоржамашта хьалхара совещани. Цига гулбенначар чӀоагӀа раьза хинна хьаллаьцар № 672 йолча Грозненски юртарча хоржамий округе гӀолла Нохч-ГӀалгӀай АССР-ра СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа инарал-полковник Алтунин Александр Терентьевич кандидаталла оттавеш Грозненски шурий совхоза къахьегамхоша шоай хоржамашта хьалхарча собране яь предложени.

Совещане доакъошхоша Алтунин Александр Терентьевичагара № 672 йолча Грозненски юртарча хоржамий

(Йистедоалар 2-ча оагӀо тӀа).

ТУРПАЛАШ ДАГАБЕХА

Советски наха чӀоагӀа лоархӀ шийн халкъа сийлахь гӀулакхаш, доккха сий ду Даьхен сийлахьбоккхача тӀема шерашка майра леташ байнарий. «Цхьаккха а вицвеннавац, цхьаккха а дицденнадац» — уж дешаш ала йиш йолаш ва моллагӀа грозненец а.

9-гӀча Мае, Котапон цӀей дездеча дийнахьа, Ӏуйрийна денз городской кашамаш долчахьа хьаааха болабелар вай городера итташ эзараш нах.

Байнача шийн вежарашкахьа корта Ӏочуберзабаь латтача автоматчико, дамм йоагаш латтача цӀеро, сийлен бронзови символически Книжка — цу дерригне дагабохийт тӀем тӀа байнараш.

Даьхен кортамукъале, паргӀато бахьан долаш байнарий сий де укхаза баьхка хилар республика партийни, советски, общественни организацей кулгалхой, заводий, фабрикий, учреждений, организацей викалаш, грозненски гарнизона бӀухой.

Ӏуйрийна ийс сахьат даьннад. Советски Союза Гимн ек кашамашка. Цул тӀехьагӀа траурни ашараш лакхарца дӀадоплу вежарий каша тӀа зизаш дехкилга.

Каша тӀа зизаш дохк КПСС обкома, Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, республика Министрий Совета цӀерагӀа. Цул тӀехьагӀа мемориала хьалхашка сийлен ха тӀа отт КПСС обкома хьалхара секретарь С. С. Апряткин, Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, республика Министрий Совета председатель Р. В. Вахаев, обкома бюро членаш, кхыбола республикеи г. Грознеи кулгалхой. ВӀалла хадац укхаза тӀаухача наьха мугӀараш. Царна юкъе дукха ба наькха тӀа орденаши, медалаши йоахка маӀанахи, кхалнахи, цӀе галстукаш хьерча пионераш, комсомольцаш!

Ши сахьат совгӀа ха дьлар байнача турпалий сий де вежарий кашамашка баьхка нах дӀа ца болхаш.

* * *

Байнарий сийна вежарий кашамашка зизаш дохкаш хилар вай республика дукххача районашка а.

ПОЛИТДЕЩАРА СИСТЕМЕ

ПРОПАГАНДИСТИЙ ГОВЗАЛ ХАДДАНЗА ЛАКХЪЕШ

Укх шера парте горкомон юххьанцарча партийни организацешей партийни а комсомольски а политически дешар вIаштIехьдаьккхар дIадахача дешара шера цийсдени кхоачамбоацараш хургдоацаш, КПСС обкома Х пленумей парте горкома XII пленумей дIадехараш кхоачашдара къаьстта теркам тIабохийташ.

Районе болх беш я 28 теоретически семинар, царех 13 къамал дешах доля В. И. Ленина йоазош, КПСС ленински къамий политика Iомаеши 15 къахьегамхой материалистически мировоззрени хьахилара, дынах юхедисараш дIадахара проблема Iомаеши. Шин шера лаьрхIа я цар программа.

Комсомольски дешара системе эггара хьалха вIашагIтеха болх беш я Iилман атеизма лардаш Iомаеш йола 6 школа.

Цу массе а моттиге дешаш 1500 совгIа саг ва — коммунисташ, комсомольцаш, парте боацараш. Политически дешара юкъе керттера Iомаераш я марксизма - ленинизма лардаш, ленински идейни тIехьале, КПСС XXIV съезда материалаш, производства экономика дешаш.

Укх дешара шера къаьстта теркам тIабахийтар КПСС ЦК апрельски Пленума «КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра КПСС ЦК баьча дунен халкъашта юкъерча балхах» бола соцам, КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленума материалаш, машар безача низий Дерригдунен конгрессе Л. И. Брежнева даь къамаьл, хIаьта иштта парте кхыдола боккхача лоархIама документаш хIоаргга а массе оагIорахьа а Iомадара. Пропагандисташен деша багIарашей хадданза Iомаеш я КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева яь «СССР хьаяь 50 шу дизарах» йола доклад, эрий даьда лаьтташ карадераздаь 20 шу дизара хетаяь Алма-Ате хиннача торжественни заседане цо даь къамаьл. Боккха теркам тIабохийт КПСС обкома Х пленумей парте МагIалбика горкома XII пленумей соцамашка хьежжа дешa багIарашта интернациональни, атеистически кхетам балара.

Партийни комсомольски дешар дика Iомадар дуккхача а даькъе тийша да из дIахьеха дика пропагандисташ оттабе харах. Укх тIеххьарча шерашка дикка хIама карагIдаьннад цу тIехь. Пропагандистех дуккха а дукхагIбараш йистеяьккха а яккханза а лакхера образовани йолаш ба, хIаьта царех дукхагIбараш — школай директораш, хьехархой, учрежденейи предприятейн кулгалхой. Дукха ба цар па пропагандистски балха опыт йола нах. Пропагандисташа хадданза лакхъю шоай балха говзал. КПСС обкома политически дешара ШагIа курсаш чакхъяьхай цар. Занятеш яра дика кийчу.

Шоай болх цIенхаштта беш а из безаш а пропагандисташ ба № 6 йолча юкъерча школа директор В. Ф. Миценко, № 1 йолча юкъерча школа хьехархо В. Г. Пурахина, № 7 йолча юкъерча школа завуч М. М. Нашхоев, № 12 йолча юкъерча школа завуч М. Картоев, «Малгобекнефть» НГДУ начальник Н. А. Орехов, кхы дуккхабараш.

Пропагандистий балха говзал а цуна цар безам а лакхбара КПСС горкомо хадданза новкъостал лоаттаду царна пропагандистий семинараш, теоретически конференцеш ю, дика йолча пропагандиста занятe тIа цун говзал хьаэцара пропагандисташ гулбайт, дика опыт вIашагIтох. Районин газета тIа бувц дикача пропагандистий болх, методически советий членаша хан-хана нахьа консультацеш ю.

Укх дешара шера къаьстта теркам тIабохийт деша багIарашта дукхагIа экономически знанеш ялара. «Социалистически производствана доал дара Iилман лардаш» яхача проблемагIа экономика дешаш Iомаду юххьанцарча 10 политшколе, марксизма - ленинизма лардий 6 школе, комсомольски дешара «Экономически знанеш лардаш» яхача 10 кружоне, коммунистически къахьегама 42 школе, социалистически болхама балха 24 ленински школе, халкъа университета шин факультете. Экономика дешаш Iомадеш ва ши эзар совгIа болхло, гIулакхера саг, колхозхо.

Кадраштa экономически дешар хьехига къаьстта дика оттадаьд «Малгобекнефть» НГДУ, бурув деттача балхий управлене, Вознесенски газ чакхйоаккхача заводе, «Кавказ» колхозе. Дика вIаштIехьаьлха а лакхача идейни боараме а ю занятеш пропагандисташа В. А. Бекова, С. Я. Паука, Т. Д. Лебедевас, Г. С. Бухарова, М. И. Марзиева, И. П. Шорнинас, А. Т. Герасименкос, С. А. Темираева, кхычар. Цар шоаш еш йола занятеш юв производстваца, хьалхашка латтача декхарашца, планаши тIайийца социалистически декхараши кхоачашдара де дезарашта ладувгIарий уйла тIаерзаю.

ЦIенхаштта хьеж коммунисташа, комсомольцаша, парте боацараша миштa деш, занятей идейно-политически боарама тIахьожам лоаттабу. Марксистско - ленински образоване дешаш дувц КПСС горкома бюро заседане, пропагандай агитацеи отделе, партийни собранешка. Цо йиш хулийт шоай хаьнахьа нийслуш дола кхоачамбоацараш белгалдаха а уж дIадахар, уж денар къоастаде а, дешара гIулакх тоадара аьттув боалийт.

Апрель бетта хилар пропагандистий районни семинар. Цига дийцар партийни комсомольски дешара ерригача звеношка дика вIаштIехьдаьккха дешара шу чакхдаккхара фу де деза, дIайовзийтар итогови занятей график. Марксистско-ленински теори Iомаяра хьакъехьа КПСС Уставо дIадехараш кхоачашдара коммунистий бехктоххам лакхабара декхар оттадаьд пропагандисташтен партийни организацешта хьалхашка.

ХIанз бехктоххаме ха хьатIаэттай партийни комсомольски дешар а экономически образоване а системе партийни организацешка дIайолаенна итогови занятеши теоретически конференцеши.

Района партийни комитеташа, юххьанцарча партийни организацеша тIехьа тIайоагIача хана а лакхъергья коммунистий парте боацарийн марксистско-ленински образовани, бахача наха интернациональни атеистически кхетам балара боарам, кхы а чIоагIагIа овхаргба политически дешара бувзам нийслагIча пятилетка диълагIча шера хьдда долча декхарашца.

Н. БОЙКО,

КПСС Малгобекски горкома политически дешара кабинета заведующи.

ХАБАРОВСКИ КРАЙ. Арка — ХХ партийни съезда цIерагIча саьрч леладеча йоккхача колхоза централни усадьба. Саьрч леладерий таханара вахар авиаци йоацаш хила йиш йолаш дац. Каст-каста вертолетий тата хоз юрта тIа. Газеташ, журналаш, книжкаш, промышленни продовольственнин товараш кхухь цар тундре.

СССР Лакхехьарча Совете хурача хоржамашта кийчо еча деношка Охотски культура управлене агиткультбригадаш ух Iулашца централни усадьбера гаьнна лелача саьрч леладеча бригадаша. Агитаторашa беседаш ю нийслагIча пятилетка къоастамбеча шера советски халкъо доахача толамий хьакъехьа, партеи правительстваи лоархIамегIарча решенеех, советски хоржамий системах дувц. Самодеятельни коллективаша концерташ увттаду.

СУРТА ТIА: саьрч леладерашта хьалхашка концерт оттадеш я Арка яхача юртара самодеятельни коллектив.

Ю. МУРАВИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПЯТИЛЕТКА КХОАЧАШЪЯЬРЕХ

ДикагIчарна юкъе толашагIвар

КПСС ЦК-с партега, советски халкъага даьча Кхайкарал тIа маьллара арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дIадодар кIезигагIа долаш хилийтара тIагIеттa къовсам лоаттабу Грозненски «Трансмаш» заводa болхлоша. Цу даькъе дика ка а йоалаш шоашта хьалхашка латта декхараш цIенеи диззан кхоачашдеш хиларца белгалбаьннеи хIанзлехьа пхе шера задани кхоачашъяьй ба итташ бола болхлой.

Цар цIераш йоахача хана эггара хьалхарчарца цIи йоакхх слесарий-сборщикий бригада бригадира Саидов Султан Ахмадовича. Саидов Султан сихагIа бIаргаго ловш тхо долга ховш санна заготовительно-сварочни цехе дигар тхо цу цеха начальника заместитела Мельников Иван Ивановича. ХIаравар шиь ерригa уйла, теркам тIабахийта шеший продукци кийчъеш вар. Царна юкъе а дикка хоалуш сиха лел Саидов Султана цу балхага даьнна кулгаш. Юкъерча дегIара, хьатара, шера, йиза юх йолча зIамигача саго цхьа минут а ха зехьа йоаш. «Из ва-кх тха маяк», — йоах цох Иван Ивановича.

«Коллектива сий — са сий» яхача девизагIа къахьегаш ва из. Цудухьа цо кийчъеш йола продукци дикеи тIехдикеи мара хилац. МоллагIа лоархIамей бехктоххамей заказ цехе кхаьчача из дIалу Саидов Султан керте латтача слесарий-сборщикий бригадага. Цхьа бахьан доацеш дац из гIулакх а. Ший бригадага енна моллагIа задани енхен а кхоачашъейт цо. Цхьан дийнахьа смена чакхйоалаш латтача хана сиха кхоачашде дезаш заказ кхаьчар Султана бригадага. Нагахьа цу дийнахьа из цо кхоачащ ца дича кхыча цехий, участкай балха тIа чIоагIа хьовзам хургхилар дика кхетадора Султан Ахмадовича. Массаза санна бригадерча болхлошца дагаваьлар Султан, заказ кхоачашданза дарг доацилга дIахайтар. Цул тIехьагIа шоаза шоай хьинар айдаь къахьега волаелар бригадера хIаравар. Вешта ихе-ялх сахьата бергбола болх шин сахьата чакхбаьккхар цар. Иштта шоаш лерхIар цIенеи диззаи чакхдоаккхаш оамал я бригадерча слесарий-сборщикий, бригадира Султана ший. Цудухьа массане лоархIаши сийдеши ва Султан а цун бригада а.

Керда балха вена, ший хургбола вахара, къахьегама никъ лаха гIерта саг нийсача новкъа ваккхар, цун балхах безам болийтар лоархIаме хилар дика кхетаду Султана. Цудухьа керда балха венача сага ший хургйола професси езайолийташ дукха къахьег цо. Слесарий - сборщикий балхах цо кхета а баь хIанз цун бригаде, иштта заводе иттaш болхлой ба. Шоай хьехархочо санна хьинаре къахьегаш, новкъосташта хьоккхам телаш ба уж. Шоашта къахьегама никъ лаха новкъостал даьча Султана чIоагIа баркал яхаш ба.

Нохч - ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета депутат хиларах тарра дукха новкъостал де дезаш хул из наха. Каст-каста тайп-тайпара гIулакхаш тIакхуьх цунна. МоллагIа шийна тIадена дош цо къоаста ца деш цхьа моттиг нийслац. Цхьан дийнахьа заводера цхьа болхло вера шийна квартира яккха новкъостал дар дехаш. Цунна квартира йоагIалга, хайча сиха цун гIулакхага хьажа оарцагIваьлар Султан. Цунна йоагIаш йола квартира хьожзе новкъостал дир.

Массане из лоархIаши сийдеши хилара бахьанаш уж хинна Iац. Хьинаре къа а хьегаш башха дика толамаш доах Султана, шийцарча новкъосташца безаме, Iимерза, товш ва из. Бригадерча хIара болхлочун оамал дика йовз цунна, цудухьа хьанца мишта дувца деза хов. Ший болхлошца из охща волаш, цо гIар сш моттиг нийслургьяц. Хьинаре къахьегача Султана ший сменни норма 150—180 процент кхоачащ ца еш цхьаккха ди дIалодац. Цудухьа хIанзлехьа толамца кхоачашъяьй цо ший пхе шера задани.

Бригада къахьегам а кхетамца вIаштIехьбаьккхаб бригадира Саидов Султана. Цун бригадас социалистически яхь лелаю Накостоев Гилани керте латтача коммунистически къахьегама сийлен цIи леладеча слесарий бригадаца. Цу яхье а укх тIеххьарча хана цахаддаш хьалха латташ хьайоагIа цун бригада. ХIара дийнахьа итогаш ю цо бригадас даьхача къахьегама толамий, уж дIадовзийт бригдерча берригача слесарашта-сборщикашта. КарагIдийннараш дIадовзийтарал совгIа нийсденна кхоачамбоацараш дувцаш собрани ю бригада болхлоша хIара декада чакх массаза яла. Нийсденна кхоачамбоацараш дIадахара йола мероприятеш белгалйоах Султана слесара - сборщика балха тIа йоккха опыт йолча болхлошца дага а ваьле. Уж мишта кхоачашъю хьожаш цахаддаш тIахьожам лоаттабу Султана ше. Ший бригадас яхь лелаеча бригада къахьегама толамаш миштад хьожаш а каст-каста цига вахе хул Саидов Султан. Нагахьа эше новкъостал ду, ше керте латтача бригада опыт дIайовзийт царна, уж шоашта тIакхебар эшаш дола новкъостал ду.

Саидов Султан профсоюза месткома член, дикагIбола агитатор лоархIаш ва. Уж декхараш цо даим цIенеи диззаи кхоачащду.

Дуккхача шерашка хьинаре къа а хьегаш башха дика общественник хиларах цунна тийннай итташ сийлен грамоташ, къахьегама книжка тIа дIа а яздеш дуккхаза баркалаш яьхад. Ленински юбилейни «За доблестный труд» яхеи ши медаль еннай. «1973 шера социалистически яхье котъяьннар» яха Сийлен значок а еннай Султана. Цу совгIаташа декхарийла ву из дIахо кхы а дикагIа болх бара.

Б. КОСТОЕВ.

ХАЛКЪО ДИКАГIБАРАШ БЕЛГАЛБОАХ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

округе гIолла Нохч - ГIалгIай АССР-ра СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжар духьа баллотироваться дара дехар дир.

* * *

М. Ю. Лермонтова цIерагIча драматически театре вIашагIкхийттабар СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета Нохч-ГIалгIай АССР-ра хоржамаш дара № 668 йолча Ленински хоржамий округе чуйоагIача къахьегама коллективай, партийни, советски, профсоюзни организацей викалаш шоай хоржамашта хьалхарча совещане.

Совещане доакъошхоша массава раьза а волаш хьаллаьцар Нохч-ГIалгIай АССР-ра СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа писатель Михалков Сергей Владимирович кандидаталла оттавеш Грозненски ремонтно-механически завода коллектива къахьегамхоша шоай хоржамашта хьалхарча собране яь предложени.

Совещане гулбеннача **Михалков Сергей Владимировичага** дехар дир № 668 йолча Ленински хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжара баллотироваться дара.

* * *

Чакхъяьннай № 678 йолча Шалински харжамий округе чуйоагIача къахьегама коллективай викалий хоржамашта хьалхара совещани. Уж вIашагIкхийттабар цу округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета Нохч-ГIалгIай АССР-ра депутаталла харжа оттаваьча кандидата кандидатура хьаллацара.

Цу совещане хинна массава раьза а волаш хьаллаьцар № 678 йолча Шалински хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа Меcкер-Юртовски юкъерча школа директор Демильханова Мария Зяудиновна кандидаталла оттаеш Шалински района Меcкер-Юртовски юкъерча школа коллективо шоай хоржамашта хьалхарча собране яь предложени.

Совещане доакъошхоша соцам бир № 678 йолча Шалински округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжара баллотироваться дара **Демильханова Мария Зяудиновнайгара** деха.

* * *

Чакхъяьннай СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета хоржамаш дара хетаяь № 673 йолча Гудермесски хоржамий округе чуйоагIача къахьегама коллективай, партийни, советски, профсоюзни организацей хоржамашта хьалхара совещани.

Цига вIашагIкхийттачар массава раьза хинна соцам бир № 673 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла Гудермесски района «Октябра 40 шу» колхоза тракторно-кхащ леладеча бригада бригадир Аланов Хьамзат кандидаталла оттавеш цу колхоза къахьегамхоша шоай хоржамашта хьалхарча собране яь предложени хьаллаца а, цу округе гIолла баллотироваться дара раьза хилар цунгара деха а.

* * *

Хоржамашта хьалхарча совещанешка депутаталла харжа кандидаталла оттабаьрий доверенни нах хержар, харжархошка тIахьехамаш дир.

БОЛХЛОЙ СТОЛОВЕ

Цхьа хинначун шоаатIа юхава доаг доагIаргдолаш чубаьккхараш дика гIулакх де гIерт машиннаькъа Грозненски отделене Гудермесски филиала № 4 йолча столове болхлой.

Хоза бос болаш басарш кIири теха пенаш, ден сердало йолаш йоага лампаш, хоза занавескаш, истолаш, гIандаш долаш кийчъяь я хIама дуа зал. Истолаш тIа, кораш зизаш латт, ченна лазар долча нахa хIама дуаш къаьстта истол да.

Даа хIама дIалучча хьалтеха доал «Шоана кийчдаьд» яха Доска-планшета. Цу тIа дIаяздаь хул даар кийчдаь а дIалуш а бола повараш.

Гудермесцашта езаннай из столови. Цун коллектива керте латт Томскера общественни кхачан техникум чакхъяьккха коммунистка Н. И. Шамсуднинова.

— 1966 шера дена кулгалду аз укх столовена, — йоах Надежда Ивановнас.—Аз болх беш цхьа шу даьча Гудермесски локомотивни депога дIаелар из. Баьъдар яьлча, доккха беркат а даьлар цу гIулакхах. Депо йоккха предприяти я. Цудухьа столовена эша оборудовани лоаттае, хан-ханахьа ремонт е, кхы эшараш хилийта вIаштIехьдоал цун.

Верригача болхлошка дIакхачийтара а иштта хIама дуаш ха кIезигагIа йойтара а духьа депо болхлошка хьаххе талонаш йоххаргйола гIулакх вIаштIехьдаьккхад столове. Цхьа дуача хIамага 45—50 кепиг мара а ца додаш кхаь-диъ тайпара кийчду уж дааараш. ХIара денна 200 совгIа саг хул хьалхе нийцача талонех хIама дуаш.

ХIара пIаьраска дийнахьа хул цу столове кулинарни дааараш долха выставка. Укказа эца йиш я кийчдаь даьнна даа хIама, ахфабрикаташ, хьоарах, дулхах кийчдаь кхыдола дааараш. Цул совгIа, бахача наьха заказах тайп-тайпара кулинарни дааараш а кийчду цар.

КIезига бац столове болх дика ховш, йоккха опыт йола, шоай гIулакх деза болхлой. Масала, 15 шу совгIа ха я Вера Сергеевна Колашевас Мария Павловна Левыкинас поваралла болх бу. ХIаьта кулинарни болх геттара дика ховш ба бригада ученикашкара дIаболабенна повараш хинна Вера Тимофеевна Григулецкая, Вера Ивановна Маркина. Къонача болхлошта юкъе белгалъяьнна дика къахьегаш я раздатчица Шаипова Рая, кхыбараш.

А. СУМКИН.

ИРКУТСКИ ОБЛАСТЬ. Братске бахача бIаьш наха гIадбаха тIайийцар Байкало-Амурски никъ била йода ВЛКСМ XVII съезда цIерагIйола Еррисоюзни гIишлошъю отряд.

СУРТА ТIА: вокзале вIашагIкхетар.

Э. БРЮХАНЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАРЖАРХОЙ ПОЛИТИЧЕСКИ САКХЕТАМ ЛАКХБУ

ХIанз, СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара кийчо еча хана къаьстта хьинаре бу къахьегамхошта юкъе беш бола кхетама болх Грозненски кооперативни училища хьехархоша а респотребсоюза гIулакхерча наха а.

Дика кийчъяьй цар шоай училищера СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча 20-ча участка агитпункт. Укказа да хоржамех дола мел эша литература; СССР Конституци, СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йола Положени, кхыдола советски хоржамий системах дола книжкаш.

Агитпункте болх беш ва 42 агитатори политинформатори. Оттаьнча планагIа бу цар болх. ХIарачена дика йовз ше болх бе беза квартал.

Агитаторашa дIайовзийтай хоржамий система, укх шера СССР Лакхехьарча Совете хулача хоржамий политически лоархIамах, СССР Конституцех, советски гражданашта цо луча демократически бокъонех, кхыча темаех беседаш яьй. Масала, училища библиотекара Гулиева Илионора Сергеевнас харжархошта СССР арахьарчеи чурчеи политиках, Советски Союзо машара тIехь лоаттабеча къовсамах, вай Даьхен къамашта юкъерча доттагIалах беседаш яьй. Агитаторашеи политинформаторашеи беседаш яьй дукхача къамех латта Советски паччахьалкхе хьаяьча В. И. Ленинах, нийслагIча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера кхоачашде дезаш хьалхашка латтача декхарех, иштта кхычарех.

Белгалбаьцна харжархошта юкъе массово - политически болх дика беш ба училища хьехархой Струкова Рима Алексеевна, Баширова Роза Борзиковна, лаборантка Кривошеева Галя, кхыбараш.

Харжархой списокаш оттаяь яьннай. ХIара денна агитпункте дежурстве хул хоржамий комиссе члени агитатори.

Боккхача бехктоххаме а лерхIаш бу ший болх училища военрук Меркульев Иван Егорович заведующи волча цу агитпункто.

Ю. ЮСУПОВ.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДЕЗАЛЕ

Йоккха юрт я Куртат. Цига цхьан интернациональни дезале бахаш, къахьегаш ба гIалгIай, хIирий. Вахара хьал а культура а лакхъяларал совгIа доккхий, саг гIадвугаш дола хувцамаш хиннад наха юкъера доттагIал чIоагIдалара хьакъехьа а. Цу гIулакхашца дувзаденна къамаьл хилар тха штате воацача корреспондента М. Осмиева Куртатски юртасовета председателаца Барахоев Мустафайца.

Мустафа, дувцал тхона шоай юртарча тайп-тайпарча къамех болча наьха бувзамаш чIоагIдаларах:

— Укх деношка къаьстта чIоагIа социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш ба тха юртара бахархой КъилбаседаХIиричен 50 шу дизара цIей сийленца белгалдаккха гIерташ. Цудухьа кхы а тоалуш, сийрдайоалаш латт тха юрт. Юртарча наьха вахаре йоккха моттиг дIалаьцай кердача советски оамалаша, цIейша. Царех да комсомольски а колхозни а тайпара саг йоалаярхар, доттагIлеи сайренаш, къахьегама сийлен вIашагIкхетараш, Советски Эскаре гIулакх де болха кагий нах накъабахар, иштта кхыдараш.

Массехк бутт хьалха тха юрта вахача гIалгIачо Шаухалов СолтаIала Бориса хIире йоалайир. ЧIоагIа сакъердам биар цига гулбеннача наха: хIирана, гIалгIаша, эрсаша. Интернациональни дезал хьахиларал совнагIа цхьаькха дика хIама а дар цига: мари, нускали, цар доттагIийи цхьан истола тIа дуаш-молаш багIар. Цига, нах вIашагIкхийттача моттиге, сакъердам буаш бар юрта а района а активисташ, моттигера хьехархой, лораш, кхыбола болхлойи специалисташи. Леккхаш тайп-тайпарча къамий ашараш, доахаш иллеш, деш гIалгIай, нохчий, хIирий, эрсий халхараш дар цига.

Мустафа, тайп-тайпарча къамех хьахинна фусам из цаI мара ений шуна юрта?

Цу тайпара моттигаш кIезига яц. Цхьа-ши кIира мара дац гIалгIачо Хутиевен хIиречо Караева Оляси цхьаькха интернациональни дезал вIашагIтеха. Юрта мел бараш хIана бац аьна, дукха нах бар цига гулбенна сакъердаш. Шоай вахара раьза болаш хоза бахаш ба уж цхьан дезале вIашагIкхийтта тайп - тайпарча къаман ши саг — гIалгIаи хIиреи. Иштта безаме, хоза бах Куртате цхьан интернациональни дезале вIашагIкхийтта хIире Кулова Вераи гIалгIа Галабершев Iалиханни. Цу тайпара моттигаш дукха я тха юрта.

Вай чоалханеча вахаре дикадар санна гIайгIане хIама а тIакхоачаш хул сага. Из санна дола гIулакх нийсделча юстара хилац юртара бахархой. ДIадахача шера кхелхар дуккхача дезала да Кулов Махарбек. Цига эттача таьзета гулбелар дуккхача къамий викалаш. Да воацаш бисача дезала гIайгIа шоай йолаш санна тIайийцар цар. Иштта хилар Мациев Хьасан веннача а. Таьзета баьхкабар хIирий, гIалгIай, эрсий, татараш, кхыча къамий викалаш.

Мустафа, Iа тха дешархошта дийцар шоай юртхой вахарцара дикадараш. Вай иразерча, сийрдача вахара новкъарле еш дола гIулакхаш нийслой шун юрта?

— Хала хете а, цу тайпара моттигаш а йолаш я. Цу хьакъехьа дувца безам ба са Яндиев Хьусенах. Массехк шу да из гаьнача моттигашка дукха ахча даккха гIерташ дIауха. Дезал укхаза бахаш ба. Ховш ма дий даь-наьна бIарг тIабоацаш дисача бераша харцахьа гIулакхаш леладергдолга. Иштта хила а хилар из. Дачнерча бархIшерарча школе дешa вагIаш вола цун вoI Ахьмад харцахьа лел аьна хоам баьб тхога школера. ШоллагIа вола Хьусена кIаьнк дешаш ва Черменерча профессионально - технически училище. Во дешаши харцахьа лелаши ва йоах из а. ХIаьта да кхайкача хозаргдоацача ва. ХIанз дIа уйла елаш малагIа да дикагIа — цхьан дуне тIа ваха ахча доаккхаш, е ший дезал лерттIа хьалхебича.

КIезига бале а тха юрта болаш ба ды лелабара тIаккхуваш бола нах а. Шоаш из нийрча гIулакх леладарал совнагIа, уж гIерт кагий нах а юкъе оза. Цунца дувзаденна да соахка шин дешархочоа юкъе хинна дов. Уж бар Барахоеви Албакови. Шоайла кхоккха деннача берашка дега тIа кхоачаргдола дош ала, уж соцаде саг нийсваланзар. Цох цатоам баьлар. ВIашагIлетача царех цаI вийра.

Цхьаькха во хIама а да дIадаккханза даргдоацаш, Йиiгашка дешийта мегаргдац оал дына гIулакхаш дийнде гIертачар. Цу къамаьлашка ладувгIара тIера волча тха юртарча Барахоев Мухьмада ший йиIиг Маржан соцайир деша ца ухийтaш. Дукха къахьега дийзар юртарча активистий, юрта Совета депутатий из уйла харцахьа хиларах Мухьмад дIакхетавеш. Юххера хайра Мухьмада цо дувцар бакъахьа доацилга. Маржан цул тIехьагIа школе деша яхар. ХIанз дешарах дика кхеташ, школерча общественни вахаре дизза дакъа лоацаш я Барахоева Маржан.

Обществана чIоагIа новкъарле еш цхьаькха хIама а нийслу тха юрта. Из да тIехдаьнна къаракъаш мелар. ХIирий саг йодача - йоагIача, таьзет дечa къаракъ мелар геттара дIаьхлу. Юххера а цох цхьа волар хул. Масала, Кцоев Мурада саг йоалаяьча баьхкабар вежарий ГуриевгIар. Ловзар, лоххаш цандар, хий санна мала къаракъ дар цига. Бакъда, дукха ха ялалехьа маларо кортош доххадаь ГуриевгIар хозаш бацар цига лекха ашараш, сакъердалуш бацар халхарах, ловзарах. Лата безам бар цар. Юххера а шоашта дага лаьттар кхоачашдир. Цар лелаьдар во, нийрча гIулакх долга кхетаде хала дац, хIанз уж суд а яь чубоахкаш хилча. Цу дерригe бахьан — законаж бокъо йоаца къаракъ доахилген боарам боацаш мелгеи да. Обществана чIоагIа эе деш хIама да из, цудухьа сихха дIададаккха а деза.

Мустафа, дукха ха йоаццаш хиннача районни сходе къамаьл дир Iа. МалагIа къовсам ба оаш хIанз дIаяхача замах юхедиса шира гIулакхаш дIадахара лелабер?

— ТIеххьарча хана из къовсам чIоагIагIа лоаттабу оаха. Цунца дувзаденна да хIана урдув даккхар, пхьа лехар, кхыдола зуламе гIулакхаш дикка лаьгIдалар. Хоалуш чIоагIагIа къовсам лоаттабу оаха моллагIа даве а зуламе гIулакхаш леладеш болча нахаца. Цул совгIа дукхагIа уйла ю къона тIехье кхеяра дешашта. Цу дерригe торо хулийт наха юкъера доттагIал, вошал чIоагIдара. ДIахо йодача хана из болх кхы а дикагIа хилийтара оарцагIбаьхаб оаха юртара активисташ, депутаташ.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ДОАКЪАР КИЙЧДАРА ХАННАХЬА ЙОАКХО Е

Хьайбай продукци йоаккхилгех кийчъелген алсамдаккхар дукха КПСС XXIV съездо белгалъяь программа толамца кхоачашъяр эггара хьалха хьайбаш дикача доакъарашца Iалашдарах тийша да. Из декхар кхоачашдара чIоагIа лоархIам болаш я хьажкIаш. Дукха хьувкъам луш хIаьта хьайбаша дика юаш культура а из. Цудухьа тамаш а яц Нохч-ГIалгIай республика доакъара балансе 80 процент хьажкIаша дIалоацаш хилар. Цу культурах кийчдаь доакъар чIоагIа пайдане да хьайбашта.

Кхойтта процент тIунал йолча хьажкIашца 10 процент белок, экстративни азот доаца веществаш — 69 процент, клетчатка — 2 процент, хьоанал — 5 процент я. ХьажкIашца йолчул дукхагIа хьоанал йолаш наггахьа мара ялата культура яц. Хьоаналэл совгIа дукха шекар, «А» яха витамин я хьажкIашца.

Кхыча фуражни культурашца нийсйича хьажкIаш пайланегIа я. Цун хIара килограммо 3290 калори лу, кена цхьан килограммо — 2160 калори. Кхойтта процент тIунал йола хьажкIий цхьа килограмм 1,34 килограмм доакъара единицашта нийсса я.

ХIаьта доакъара дикалга диллача 100 килограмм хьажкIаш 130—140 килограмм кена е 110—120 килограмм мукха нийсса я.

ХьажкIий мошача гIадамех йоал, 1,5—2,7 процент протеин, 0,6—0,8 процент хьоанал, 9—12 процент экстративни азот доаца веществаш, 5—6 процент клетчатка, 3,5—4 процент шекар. Цул совгIа дукха каротин а я. Каротино хьахулийт организм дегIайоалаяра къаьстта лоархIаме йола «А» яха витамин.

ХЬУВКЪАМ АЛСАМБАККХАРА ТОРОНАШ

Опыто хьахьокх Нохч-ГIалгIай Iалама хьалашка хий ца дуллача кхашка агротехнически приемаш лерттIа кхоачаш а еш кийчдаьча лаьтта дIайийначa хьажкIий хIара гектара тIара 400 центнер моша гIадамаш чуда йиш йолга. Иззал хьувкъам — 60 центнер доакъара единица е 600 килограмм белока нийсса ба.

Доакъара база чIоагIъяран из дегIайоаляран лоархIаме резерв я гурахьа йийна культураш чуийцачул тIехьагIа дIаюв хьажкIаш. Гурахьа йийна культураш доакъара чуийцачул тIехьагIа дIайийна хьажкIаш, дегIаяхкарга диллача, дукха тIехьайисац зяба аьхача лаьтта бIаьсти йийнача хьажкIел. БIаьсти йийнача хьажкIий хIара гектара тIара чубена хьувкъам юкъера лаьрхIача 10—15 процент дукхагIа хилац гурахьа доакъара лаьрхIа йийна культураш чуийцача дIайийначa хьажкIий хьувкъамал.

Доакъара гурахьа йийна культураш чуийцачул тIехьагIа юв хьажкIаш (70х70 сантиметр квадрат а йолаш) квадратно-гнездови хьнсапе дIае могаду. ХIара кIоаг чу 2—3 зIийрг хургдолаш фу тасса деза. Цхьан кIоаг чу 3—4 зIийрг хургдолаш фу тоссаш дIайийча силоса чуьца хьувкъам дукхагIа хуле а гIадамех кIезигагIа хьажкIаш лат. Цунца цхьана лохлу хьажкIех кийчдаьа доакъара дикал а. Нагахьа санна гурахьа доакъара йийна культураш чуийцачул тIехьагIа юв хьажкIаш, хьалха цхьан участке дIайийначул тIехьагIа дикка ха яьлча мара шоллагIчун тIа дIае йиш йоацаш моттиг нийслой, уж пунктирни хьнсапе мугIарашта юкъе 70 сантиметр шорал а юташ дIаюв.

Силоса лаьрхIа пунктирни хьнсапе дIаювча хана цхьан метр тIа 4—5 хьажкIа хилийта деза, хIаьта баьццарча доакъара — 6—8.

БIаьццарча доакъара дIаюв хьажкIаш хIара гектара тIа 80—120 килограмм фу тоссаш дIаер дика да. Цу тайпара дIайийнача цу культура гIадамаш тIа хьажкIаш хилац. Цхьабакъда гIадам ше мошеи чуьца хьувкъам дукхагIеи хул. Хьайбаша юхе ца дуташ дуъ иштта кхеьча хьажкIех кийчдаь баьццара доакъар.

Гектара тIа 80—120 килограмм фу а кхоачийташ дIайийна хьажкIаш цар хьоаса баккхалехьа июль бетта хьалхарча итт дийнахьа чуэц. Цул тIехьагIа доакъара лаьрхIа цIаькха а дIаюв цига хьажкIаш.

Цу тайпара, цхьан майда тIара шера баьццарча доакъара кхо хьувкъам чуба йиш хул.

ДОАКЪАРА ДИКАЛ

Кийчъеча силосаца дукхагIа белок хилийтара гурахьа доакъара йийна культураш чуийцачул тIехьагIа доакъара юв хьажкIаш бобови культурашца цхьана е еза. Яьча опыташа хьахьокх силосацара белок алсамъяккхара хьажкIашца цхьана ювча бобови культурех дикагIъяр соя йолга.

Иовхал езача культурех я хьажкIаш а соя а. Цудухьа дегIаяхкара а хьувкъара а хаьнаш вIаши нийслу цу культурай.

ХьажкIаш сояца цхьана дIайийча чубахьа хьувкъам кIеззига мара лохагIа хилац, хьажкIаш шоаш дIайийча хулачул. Цхьабакъда протеинага диллача, из дукха дукхагIа хьажкIаши сояи цхьана дIайийча хул.

Опыто хьахьокхачох, духхьал хьажкIаш шоаш дIайийна хIара гектара тIа 299 центнер хулаш уж хьувкъайича цунах йоала протеин 3,59 центнер мара еце, хьажкIаши сояи цхьана ювш хьувкъаьяьча 263 центнер массаца 5,13 центнер протеин хулийта.

ХьажкIаш сояца цхьана юиш кхейча эггара дукхагIа хьувкъам чуьца йиш я, нагахьа санна гектара тIа 30 эзар хьажкIаши 150 эзар сояи зIийрг тIадаргдолаш уж дIайийча.

Доакъара хьоанал лакхъяра хьажкIашца цхьана гидуаргаш юв. Цу культурех кийчъяьча силосо дикка айю доахангара йоаккхача шурий хьоанал.

Доакъара база чIоагIъяра дика резерв я гурахьа ялата йийна культураш чуэццаше а дIаюв хьажкIаш а. Опыто хьахьокх гурахьа ялата йийна культураш чуийцачул тIехьагIа силоса юв хьажкIаш листа хургйолаш дIае езалга, уж дIаера ха тIехьа ме йоаккх гектара тIа тоссача фуна боарам лакхбе безалга. Силоса шозлагIа дIаювча хьажкIий хьувкъам дика хул, нагахьа санна уж хIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 70 килограмм фу а тоссаш дIайийча.

Гектара тIара чуэца доакъара единицаш алсамъяха йиш хулийтача торонех цаI я доакъара дIайийнача харбазаштен ябакхаштен юкъе гIолла хьажкIаш дIаер.

Доакъара юв харбзэаши ябакхеши юкъе ши метр юкъ а юташ дIаюв. Цу йовкъашка хьажкIий цхьацца мугI бyв. ДикагIа да хьажкIий мугIарашта юкъе йиъ-йиъ метр йолаш йовкъаш йитача. Цу гIулакхо михахи йокъалахи лораю доакъара йийна харбазаши ябакхаши. Цул совгIа алсамйоаккх доакъарца йола белоки цунца цхьана доакъара единицаши.

Иштта, ше цхьаь йолаш дIайийнача ябакха гектара тIара чуенача 278 центнерца 111 килограмм белок я, хIаьта ябакхаши хьажкIаши цхьана дIайийнача гектара тIара яьккхача ябакха 149 центнерцеи томараш тIехь йолаш хьажкIий 22,9 центнерцеи 203 килограмм белок хул.

ЧIоагIа хий дезаш культура я хьажкIаш. Вай республика Iалама хьалашка хий дуллача кхашка дIайийнача хьажкIий хIара гектаро юкъера лаьрхIача 600—800 центнер силоса лаьрхIа моша гIадамаш лу тIа хьажкIаш а йоахкаш.

Грозненски опытно-хий дуллача станце, Сунженски опытно-хий дуллача пункта, Нохч-ГIалгIай республика сортоиспытательни сета дукхача шерашка яьча опыташа хьахьокх гурахьа доакъара лаьрхIа дIайийна культураш чуийцачул тIехьагIа хий дуллача кхашка силоса дIайийнача хьажкIий хIара гектаро юкъера лаьрхIача 388—506 центнер гIадамаш лулга шоай хьажкIаш а йолаш.

Нохч-ГIалгIай республика хьалашка хьажкIаш керттера силоса культура я. Моша йолаш чуийцача хьажкIий гIадамашца 3—4 процент шекар да. Цудухьа цунах кийчъяь силос дика а хул.

Хьайбашкара йоаккха продукци алсамъяккхара доккха новкъостал ду хьажкIий силосо. Хьайбашта беча пайдага диллача бIаь килограмм хьажкIий силос, гидуаргех кийчъяьча силоса — 133 килограмм, е доакъара свеклах кийчъяьча — 187 килограмм, е ябакхех кийчъяьча силоса — 210 килограмм нийсса я.

Геттара лоархIаме да силоса гIадамаш хьажкIаш моша йолча хана чуэцар. ХIана аьлча хьажкIаш кхача йолаелча гIадамашца йола тIоадал сиха дIайоал.

СИЛОС ХЬАЙБАШТА ПАЙДАНЕГIА ХИЛИЙТАРА

ХьажкIий силосаца йола протеин алсамъяккхара бIаь килограмм силоса, цун тIунал-га хьежжа, 10—20 килограмм зерно-бобови культурай аьта ча е цунах даькха хьоар тох. Нагахьа санна силоса тIунал 85 процент хуле цунах 20 процент гороха ча тох. Цу гIулакхо силоса тIунал 73 процентага кхаччалца лохъю. ХIаьта силоса тIунал 75 процент хилча 10 процент мара тохац гороха ча.

Силосах зернобобови культурай ча тохаро лакхбу силоса чам, алсамйоаккх протеин, тоаю аминокислотни состав, лохъю кислотность.

75 процентал кIезигагIа тIунал йоаллача силоса чуэцача хьажкIашта ча тока могадац, хIана аьлча цу гIулакхо лохъю силоса тIунала режим. Хьоаса баккхалехьа чуийцача хьажкIех кийчъеча силоса кислотность лохъяра 10—15 процент баьццара люцерна тох.

Хьаккарч, коа тIара балхазараш кхабара силос мошачен кхача йолаеннячен хьажкIех кийчъю. Цу тайпара кийчъяьча силоса цхьан килограммаца 0,3—0,4 доакъара единица я.

Дика я 25 процент моша хьажкIаш, 25 процент люцерна, 50 процент кабачкаш цхьан а йолаш кийчъяь силос. Цу тайпарча силосаца дукха белок я. Из доакъар керттерча даькъе яхкача котамашта, жерчашта, къонача хьайбашта лу.

Колхозий, совхозий экономика дегIайоалаяра кхыча культурел дукхагIа пайда бу хьажкIаша. Цудухьа из культура кхеяра къаьстта теркам тIабахийта беза юртбоахама специалисташа. ХьажкIий хьалха хинна сий юхаметтаоттаде деза.

А. БОКАЧ,
Г. РЫЖКОВСКАЯ,
Нохч-ГIалгIай юртбоахама опытни станце доакъар кийчдара проблемаш тохкача отдела Iилман сотрудникаш.

Грозненски «Индпошива» фабрика № 8 йолча ателье хIамаш тегараша чIоагIа лоархIаши сийдеши я аьхки тIаювхаю кхалнаьха кочамаш тега Сайбиева Зара Сандовна. Ше беча балха юкъе цхьаккха брак ца нийсйолийташ, эшшача хана лалла хIамаш тегаш багIараштa гIо деш, нахаца товш, Iимерза хиларах даьинад цун сий. ХIара сменагIа нормаш юкъера лаьрхIача 130 процент кхоачашъю цо.

СУРТА ТIА: тегар З. Санбиева.

И. ПЛИЕВА сурт.

БУРУВ СИХА КIЮАРГЛУ

Ийслагlча пятилетка диъ-лагIча, къоастамбеча шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий социалистически декхараш тIайийцад Малгобекски бурув тохара балхий управлене бурув деттараша. Уж толамца кхоачашдара еррига шоай торонаш оарцагIа а яьха хьинар кхо ца деш къахьег цар. СихагIен кIоаргагIен тохаргда бурув яхача девизагIа къахьийгача управлене коллективо хьалхарча квартале вэй республикерча бурув тохара балхий управленей коллективашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай. Дика болх бир цо апрель бетта а. Бурув тохара биъ бетта план тIехкхоачашъяьй бурув деттараша. ПланагIа лаьрхIачул совгIа техар итташ метраш бурув да. Яхье баьннача бурув деттарашта юкъе шсаш яьккха хьалхара моттиг дIа ца хеца лерхI цар.

Укх шера дикка тоаденнад тха управлене коллектива технико-экономически хьокхамаш а. Къахьегама овсарле лакхъяра кхаь бетта задани 133 процент кхоачашъяьй цо. ДIадахача шера хинначул дикка лакхъеннай из. Бурув тохарга дIабода мах лохбарах, планал совгIа управленена чуйоагIача организацеша дукхача маьхера продукци маьхала яккхарах, бурув тохара сухал лакхъярах, балха ханах бизза пайда эцарах укх шера хьалхарча квартале паччахьалкхенна планагIа лаьрхIачул совгIа бурув деттараша баь пайда 87 эзар сом да.

Кхомбара тIехьа а тIагIертта къовсам лоаттабу бурув тохараша. Химически реагенташ, электроэнерги, металл, бурув тохара осташ кходдарах производствана хинна пайда 46 эзар сом да.

Укх тIеххьарча хана дикка тоаденнад тха управлене социалистически яхьа кулгалделга. СихагIа, кIоаргагIа бурув а тохаш цунга дIадодар кIезигагIа хилийтара яхье яьннача бурув деттача бригадаша доахача толамий хан-ханнахьа итогаш ю. Хьалха латтарий опыт шерра дIайовзийт массанена а, тIайийца социалистически декхараш мишта кхоачашду хьожаш цахаддаш тIахьожам лоаттабу управлене кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша. Массайолча бригадашта кулгалде хьожабаьб йоккха опыт йола бурув детта мастераш. Иштта къахьегам вIаштIехьбаккхар балхан долаш беттагара беттага дикагIа хул тха бурув деттарий производственни хьокхамаш.

Бурув тохара балхий управлене коллективо доаха толамаш дикагIа хилийтара дизза дакъа лоац рационализатораша, изобретателаша. Цар хьалхарча квартале кийчъяьй 26 рационализаторски предложени, царех производствана юкъейихьар 9 рационализаторски предложени. Цар паччахьалкхенна 1640 совгIа сом пайда бир. Вож юкъейиса рационализаторски предложенеш а укх гаргарча хана производствана юкъехьоргья. Цар кхы тIа а эзараш сомаш пайда бергба производствана. ДикагIбола рационализатораш лоархIаш ба бурув тохача чоалханерча балхий инженераш Богаевский Савелий Иванович, Бузулуцкий Николай Николаевич, аккумуляторщик Якушкин Михаил Захарович, слесарь Портнягин Александр Илларионович, кхыбараш.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара чIоагIа къовсам лоаттабу бурув тохара балхий управлене бурув деттараша. ХIанзлехьа коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яьккхай 260 саго. ХIаьта коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш я йиъ бригада. Царна юкъе къаьстта дика къахьегаши тIайийца социалистически декхараш тIехкхоачашдеши хиларца белгалъяьннарех цаI я бурув детта мастер Галаев Iаьлий Iийса керте латта буровой коллектив. Бурув тохара биъ бетта задани 109,2 процент кхоачаш а еш хIанзлехьа кхоачашъяьй цо пхе бетта задани. Бурув тохача пайда нийца ха 91,4 процент хилар. Из я планагIа лаьрхIачул дукха дукхагIа. Бурув тохарга дIабода мах лохбара духхьал хьалхарча кхаь бетта паччахьалкхен баь пайда 20588 сом хилар. Иштта дика къахьегаш я бурув детта мастер Варламов Александр Сергеевич керте латта бригада а. Бурув тохара биъ бетта план 144,5 процент цо кхоачашъяр бахьан долаш хIанз июнь бетта чотах къахьегаш я из. Бурув тохарга дIабода мах лохбарах укх шера производствана цо кходаьд 8695 сом. Кхыча бригадашта хьокхам а телаш къахьегаш я буровой мастер Попхадзе Гурами Григорьевич керте латта бригада а. Хьалхарча биъ бетта план тIехкхоачаш а еш, бурув тохарга дIабода мах лохбарах цо кходир 67 эзар гаргга сом.

Шоай къахьегама толамаш цар хетаду СССР-а Лакхехьарча Совета хоржамаш хулача дезача денна. Уж кхы тIа а лакхдеш дIахо къахьега лерхI цар.

В. ИГНАТОВА,
Малгобекски бурув тохара управлене къахьегамен алапен отдела начальник.

БРИГАДИР

Яр пхийттлагIа шу да Магомадова Шарипатас Грозненски шурий комбинате болх бу. Цуо уьалха цхьаннахьа болх баь а, цхьаккха балха говзал йолаш а яцар из. Творожни цехе хьожайир Шарипат кулгалхоша. Цкъарчоа ше лорашта юкъе кийсъелча санна хийттар цуна: массанена тIадувхаш кIай халаташ, тIатухкаш кIайча кисе кийнаш яр, цехе къаьстта зелуш дар гобаьккха цIена хилар. Цу гIулакха чIоагIа раьза хилар цIено езаш йола Шарипат. Цкъарчоа болхлоша кадай деттача кулгашка хьежача йисар Шарипат. «КарагIдаргдий хьогI аккхарел эсалагIа ца хулаш болх бе»,—яха уйлаш ессар керта чу. Производстве цIаккха болх баь йоацача цунна хала дар балхах кхета а, коллективах дIаэ а, балха дисциплинага ала а. ХIанз карагIдувлаш дола толамаш цийна карагIдувргда аьлча ца теша мегар из цу хана.

Цхьабакъда, укхаза гучадаьлар Шарипат хIаман хьисап де ховш хилар, цкъа хьалхадаьккхачох дика кхеташ, из дищ ца долийташ а хилар. Цул совгIа, новкъостал дора мелла кIаьдъяларах лаьгI ца луча хьинаро, Шарипат цIенхаштта болх бе дага хиларо а.

Юхханцара халонаш тIехьашкахьа ме юс, тамашийна хетар Шарипата ше хIанзалца цхьаннахьа балха йоацаш цIагIа Iеялар. Кагий бераш хинна мара из-м балха этта дукхха ха а хургьяр.

Шарипат массаза а яр нахаца Iимерза. ХIаьта, шийца болх беш болча новкъостащца къаьстта безаме, ший дезалца санна яр Шарипат. Из иштта хинна ецаре цунца а кхыча тайпара хила мегар бригадера болхлой. Царгара дукха дика бIаргадайра Шарипата. Къаьстта, дицлургдоаца гIулакх дир цунна къаьнача мастера, хIанз пенсионер йолча Мицай Марфа Ивановнас. Саббаре кхетам луш, ца кхеташ дисар цкъа а пюэза а хьалха доаккхар кIорда ца деш, Шарипатах бокъонца йола болхло хиллалца из тесса ца юташ хьаера Марфа Ивановна. Дукха ха йоацаш шийна деннача дезача совгIатаца: Къахьегама Шеча Байракха орденца М. И. Мицай а дакъа доал аьнна хеташ я Ш. Магомадова.

Иштача дикхара совгIатаца Ш. Магомадовай къахьегам белгалбаккхаро дукха дувца ца дезаш хьахьокх цунна мел доккхий къахьегама толамаш карагIдувла.

Массехк шу да ше болхло йолаш къахьега йолаеннача цехе бригада кулгалдеш из йола. Шарипата кулгал а деш цхьа дезал санна барттайна къахьегаш ба тайп-тайпарча къамех бола нах.

Шоай производственни декхараш хIара бетта 140 — 150 процент кхоачашду цу коллективо. Коллектива кулгалдар чIоагIа сийлен а цунга хьежжа бехктокхаме а гIулакх лоархI Шарипата. Ший бригадеря хIара сага оамал Iомаяь ца Iеш, хIаране хьашташ а дика довз Шарипата. Производстве балха тIехьа доагIаш дар хIаранегара цIенхаштта хьадехаш я бригадир. Цхьабакъда, из йицлац цхьаннега цамогаш бер, векххаега цун дешара гIулакхаш хатта. Цудухьа еза хургья-кх из болхлошта дукха а, цудухьа ду хургда цун сий а. Бригадиро аьнначоа болхлоша чIоагIа терко еш хилара керттера бахьан да Шарипата ший болх дика бовзилга, производствана эшачун цо ше цIаккха а кхоеш ца хилар.

ТIатеIIа къахьегаш хиларна яьккхей цо «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цIи. Укх шера «1973 шера социалистически яхье котало яьккхар» яха сийлен значок а еннай Ш. Магомадовайна. Социалистически яхье котало яккхарах иштта сийлен значок елар цунна 1971 шера а.

Л. АУШЕВА.

БУВЗАМА БIАРЧЧА ЦАI ЙОЛА СЭВ-а ЧЛЕНАШ ДОЛЧА МЕХКИЙ СИСТЕМА ХЬАЕШ Я

Iилма, технически прогресс хIанз дукххача хьале кхыча факторашца цхьана бувзама средстваш дегIайоалаярца ювзаенна я. Массе метте комплексни автоматизаци е а электронни счетно-решающии управляющии машинех шерра пайда эца а йиш яц бувзама сихха болх беча каналашка гIолла абоненташпа-потребителаща вIашагIийиза йоккхий вычислительнии координационнии центраш хьайича мара. Духхьал из бахьан долаш СЭВ-а членаш долча мехкаша социалистически экономически интеграце Комплексни программа тIа шоашта хьалхашка декхар оттадаьд вIашагIъювзаенна бувзама автоматизированни комплексни система (ВАКСС) хьаяра декхар.

Цу системо Iалашдергда моллагIа информаци дIайохьийтилга. Цунна юкъегIоргья социалистически мехкашка йолаш йола бувзама еррига средстваш — кабельнии радиорелейнии магистралаш, радиостанцеш, «Интерспутник» яхача системага гIолла лоаттабу космически бувзам.

— Социалистически мехкий сеташ хIанз бе-беча тайпарча оборудованеца кийчъяь я, — йоах электрически почтовии бувзама дешашта йолча СЭВ-а Массазарча комиссе советски даькъа бехктокхамеча секретара Сергейчук Сергея.— Дунен халкъашта юкъера бувзам лоаттабара пайда эц доазув долчеи дукхагIча хана тоъаш йоацачеи линеехи каналехи. Цудухьа абонентий дукха хьежаш багIа безаш хул каст-каста, передачаш башха дика хилац, каст-каста бувзам телхабу. ВАКСС-о новкъостал дергда уж халонаш дIаяхара. Цо йиш хулийтаргья, масала, нагахьа санна моллагIча магистрале аварих хилча е мукъ сов баьлча гIойленагIа бола гадзахарг бода никъ лаха а СЭВ-а членаш долча деррига мехкий бувзама средствай ресурсех пайда а эцаш вIашагIхоттаялийта а.

Информаци сихагIа дIахьаийяра новкъостал ду оборудоване къаьст-къаьстача тайпашта унификаци яро а. Масала, дукха ха йоацаш Советски Союзаи, Чехословакенеи, Польшанеи юкъе барт вIаштIехьбаьккхаб телефонни релей цхьадолча тайпашта унификаци яра хьакъехьа.

БIарчча цаI йола система хьаяра Iалама боккха кийчон болх бе беза. Ханашка диллача кхаь даькъагIа чакхъяккха лаьрхIад программа: 1976—1980, 1981—1985, 1986—1990 шераш. Электрически почтовий дешашта йолча СЭВ-а Массазарча комиссе доазонел чухьа ВАКСС эскизни проект оттаеш я ССР, ГДР, ПНР, ЧССР. Вокх юхедисача мехкаша из проект оттаяра беча балха юкъе хьинаре дакъа лоац. Из оттаерашка цар шоай предложенеш кхухьийт вIаши хоттам бола бувзама система хьаяра хьакъехьа. Ер шу чакхдоалаш бIарчча цаI йолча система эскизни проект массане а цхьана ювцаргья.

— Проекта разделашка белгалдаьд реконструкци еча е хьалдеча хана СЭВ-а членаш долча мехкашка бIарчча цаI йолча системана эшараш терколде дезаргдола бувзама керттера гIирсаш, — йоах ший къамаьл чакхдоалаш Сергейчука.— Цхьана яьча совещанешка нийс а яьй, дагадувлаш йийца а йийлай цу мероприятей хаьнаши масштабаши. Цхьан оагIорахьара СССР-а а вокх оагIорахьара ПНР-еца, ГДР-а, ЧССР-а а юкъе кулгаш яздаьд хьалбертболча цу гIирса хьаьддача ханийи боарамийи хьакъехьа шин оагIорахьара яьча соглашенешта.

Алексей ПУТИНЦЕВ,
Юрий МЕРКВЕЛАДЗЕ,
АПН корреспонденташ.

ХьажкIаш дIаювш я

ХьажкIай хьувкъам лакхбара, уж кхеярга кIезигагIа дIадахийтара бокхача лоархIаме да хьажкIаш кхееча звеношта, бригадашта, агрегаташта юкъе социалистически яхь лелаяр. Звено хIара болхлочун шийи экономически план я. Цо торо хулийт балха денах, техниках бизза пайда эца. Хьокхамаш дахар цаI да. Цхьабакъда, хьалха латтарий опыт дIайовзийташ дукха болх бу тха совхозе. ТIехьа ца доахаш хан-ханнахьа социалистически яхьа итогаш ю звене, бригаде, совхозе.

Ялат дукхагIа кхедара, хьайбай боахама шортта доакъар Iалашдара лоархIамера резерв я хьажкIаш дIайийнача хIара гектара хьувкъам лакхбар, уж дукхагIа дIаер. дIахо йодача хана хьажкIаш дIаювча кхай структура тоаеш эргаяккхар, лаьтта леладара культура лакхъяр.

ХIанзалца пайда ца эцаш хинна торонаш гуча а яьха пятилетка диъ-лагIча, къоастамбеча шера доккхий декхараш тIайийцад. Фийг бола ялат дIадийнача 2050 гектарах хIаране тIара 26 центнер. хьажкIаш 30 центнер яккха лерхI оаха. ХIаьта доакъара моша гIадамаш — 220 центнер.

Уж декхараш кхоачашдара чакхйоахаш я дукха мероприятеш. Гурахьа дийнача ялаташта шозза подкормка яьй. цкъа гурахьа азотни удобренешцей бIаьстан юкъе фосфорничарцеи.

ХIа аьнна лаьтта довсара додаше а лаьттанцара тIоадал соаe болабелар тха механизатораш. 60 сахьата зяба аьхача деррига лаьттан тIара тIоадал дIакъайлар цар.

ХьажкIаш дIаювргйолча лаьтта 4099 тонн кхои, хIаьта иштта минеральни удобренеши тайсар оаха.

СихагIа хьатIаяогйолаш ялатийнеи силосаи юв хьажкIаш I Май тIакхоачаш дIайийна яха дага да тхо.

Тха звенос укх шера 433 гектара тIа дIаювргья хьажкIаш. царех 200 гектара тIа ялатийна, вожаш силоса. Лаьтта дика кийчдаь да. «Одесская-10», «Вир-42» яхача сортех да оаха дIадув фу. Органически минеральнии удобренеш тайса яле а фуца цхьана кхы а хIара гектара 200 килограмм кхоачийташ минеральни удобренеш товсаргья оаха.

Нохч-ГIалгIайчен хьалха латтараша республика берригача лаьтта леладерашка яздаьча гуччахьарча письмона жоп луш хIара гектара тIара 40 центнер фуалъяьха хьажкIаш, 250 центнер моша гIадамаш даха декхараш тIайийцад тха звенос.

Б. АЛЬТЕМИРОВ,
Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза хьажкIаш лелаеча звено звеньевой.

ТАДЖИКСКИ ССР. Высоковольтни ЛЭП-500 опораш Нурекски ГЭС-агара йолаенна лоамашта тIагIолла тIех а ювлаш республике хьалъеш латтача энерги дукха чулоацача промышленни предприятешка — Регарски алюминиеви заводеи Явански электрохимически комбинатеи кхьчай.

СУРТА ТIА: лоамашта тIагIолла тIехъяьнна йода ЛЭП-500.

А. КУЗЯРИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

АТТА НИКЪ ЦА ЛЕХАШ

ЦIе-Веданарча тIаь тIа а кхеьча Элистанже никъ хьалберзача моттиге укх шера шоай склад хьалъяьй Веданерча хьун боахамо. РСФСР-а хьун боахама управленеи хьун боахама болхлой профсоюза ЦК-и карара кара тела ЦIе байракх яларца белгалъяьккхай цу боахаме къахьегаш йола коллектив.

Коллективо доахача толамешта юкъе доккха дакъа кхухь хьуна боахама мастера Гаджиев Хан-Махьмада. Ха яхано, юкъера образовани а йолаш саг ва из.

Ше яьккхача хана атта наькъаш ца лехаш, «дIаьхача» сома тIехьа ца воалаш хьавенав Хан-Махьмад.

ТIом чакхбаьннача халача хана 1946 шера, кхувш воагIаш зIамига саг волаш диг бе а делла хьу хьокхаш дIабболабир цо ший къахьегама никъ. Балха этта кхо шу даьлча, 1949 шера хьун боахама мастерал хьожаву Хан-Махьмад. ХIанз ткъаь пхиъ шу мастералла болх баь стаж я цун. Дукхача шерашка Iоаяь ший балха говзал кхо ца еш къонача болхлошта дIайовзийт Хан-Махьмада. Гаджиева кулгалдеча хьун боахама участке шоайгара масал гойташ хьабоагIа хьу тедаш бола Арцуев Мамури, Бимурзаев Абубакар, трактористаш Мусаев Султан, Гаченаев Мовлди, Сулаев Демелбек, иштта кхыбараш а.

Цар массане а чIоагIа сий ду шоай мастера Гаджиев Хан-Махьмада. ХIара бетта 125—130 процент шоаш план кхоачашъяра бахьанех цаI мастер говза кулгалхо хилар лоархI цар. Гаджиев Хан-Махьмада къахьегама говзал лакха хилара, доккхий къахьегама толамаш цо доахаш хилара тешалдеш да цунча тийнна совгIаташ: ткъаь шийтта сийлен грамота, Ленински юбилейни медаль, «За трудовую доблесть» яха медаль, «Знак Почета» яха орден, дукха ахчан премеш.

Ший болх дика беш хиларал совгIа общественни вахара юкъе а хьинаре дакъа лоац Хан-Махьмада. Ший участке политинформатор ва из.

«Политинформаце, беседа дикал царех къабовлача пайданца йиста еза. Цу даькъе, тха ала йиш я цхьацца хIама карагIдаьннад аьнна. Масала, «Казахстане «дIаьхача» сомашта тIехьа яха хиннача къонача болхлоша Арцуевеи Чакаевеи укх шера шоаш цига гIорг ца хилара дош делар. Цу балха тIехьа тхона, политинформаторашта, чIоагIа новкъостал ду партийни организацес а», — дувц Гаджиев Хан-Махьмада.

С. ХАДЖИМУРАТОВ.

БАРТТАЙНА КЪАХЬЕГАРАХ

«Горскнефть» НГДУ коллективо дIабахача биъ бетта деррига техническо-экономически хьокхамий план тIехкхоачашъяьй. Планал совгIа 4495 тонн мехкдаьтта даьккхад коллективо, планал совгIа 0,6 процент къахьегама овсарле лакхъяьй. ДIалуш йола продукци хьалхарчул дукха дикагIа я. ДIадахача 1973 шера СССР мехкдаьтта промышленноста болхлошта юкъе яьржа хиннача Ерригсоюзни социалистически яхье 3-гIа моттиг яккхарах дола диплом деннад НГДУ коллектива. Укх шера а дика толамаш доахаш хьабоагIа мехкдаьттахой. Хьалхарча кварталах планал совгIа 56 эзар сом пайда баьб коллективо, 127 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхоьяй. Духхьал апрель бетта планал совгIа 1000 тонн мехкдаьтта даьккхад цу коллективо. Эльдарово яхача мехкдаьтта доаккхача моттиге тIоанашка хий чуахийтара план кхоачашъяьй.

Уж толамаш даха вIаштIехьдаьннад коллективо барттайна къахьегар бахьан долаш. Цу даькъе чIоагIа новкъостал ду шерра йоаржаяь лелаеча социалистически яхьо а. Цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах карара кара тела Ще байракхи 210 сом ахчан премии еннай В. А. Мельникова кулгалдеча прокатно-ремонтни цеха коллектива. Предприяте дикагIболча къахьегамхоех ба Ш. Юсупов, Л. Матюхин, Н. Заикин, иштта кхыбараш а.

Е. ИВАКИНА.

ХИМИКИЙ ДОШ

Пятилетка диъ-лагIча шера план ханал хьалха кхоачашъеча шоашкара доаггIаш дола дакъа юкъедахьа гIерташ къахьегаш ба Нохч-ГIалгIай химически завода болхлой. ДукхагIча даькъе укхаза арахец халкъа эша товараш. Царна реализаци яра хьалхарча квартала план толаме кхоачашъяьй химикаша. Планал совгIа реализаци яьй 80 эзар сома маьха продукцена.

Дика толамаш доахаш къахьегаш ба укх деношка воккхагIвола аппаратчик Беоев, операторащ Гарисулин, Бродлевская, Прилипко, кхыбараш.

Заводе ди тIехьагIа шерагIа баржаш латт СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хула ди къахьегама толамашца белгалдаккхара тIехьа лоаттабу къовсам.

П. ГОРШЕНИН.

ДАЙ-НОАНОЙ НОВКЪОСТАЛЦА

Шоай берош миштта долаш бІаргаго безам ба шун? — Цу хаттара хІарас, хетаргахьа, жоп лурда — «Денал долаш, майра, дог цІена, къахьегам безаш, иштта кхыйола дика оамалаш йоахкаш шоай бераш хилар лов» айхьа. Бакъда, фу де деза, миштта кхетийта дезар укх иштта хургдолаш? ХІаьта укхаза цхьан тайпа, лоаша жоп доладургдац.

Тайп-тайпарча дашьша-ноахчийна шо-шоай тайпара леладу берашта кхетам балара гІулакхаш. Царех цхьайолча кхета махетта дикалдар хул, хІаьта цкъаза юхмачхакъа а доал.

Берий оамалаш, цар лелацечу бахьанаш, хьоачамбоахарш дІадахара накъхьаш гетта дахка деза. ...

Школе бер мадаккхие а дай-ноаной белаж тІара хІама Іонакхьачча сан паргІата а бахье Іохови. Цар кхетадо деза, шоаш бахьаш хьехархошта хІама, дулургдовилга.

Дашьта-ноаноцта ха деза шоай бераш ца яхача хана миштта лел, хьанца доттагІал

леладу, фу деш да. Дай-ноаной каст-каста хила беза школе а.

Тха школа дай-ноаной хьехархой вІаши чІоагІа бувзам болаш ба. Школе бовш я дешархой дай-ноаной чубоагІа комитет. Доккха новкъостал ду цо хьехархошта. Хьокхама пособеш кийчъе, сайренаш е ІІоренаш кийчъеча костюмаш гет. Дешархаш ца кхетеш болча дешархой шагІа кхетам болча дешархой шагІа а, новкъостал лу, хьехам лу.

Тха дика новкъост я хиндза дІаэттай. Алиева Жамсэри. Цуи беннаш деша за шолларинаш, маргаІчан, ялхлагІчан классашка. Цар массане а дика дош. массе а хана цІена хул уж школе. Иштта, цун кІаьнкаша Альмадей. Мухьма. дей дешарха 6 «б» классе КВН кийчъеш болча пьетаро диаха дІаэттай. Цо дешахой, КВН кийчъеча царна дика новкъостал дир нанас а.

Иштта кхыболча ноаноша — Зурабова Асмас, Дахильтова Лемкас, Экажева Марьяма, Настоткоева Любас, кхычар берашта кхетам бала новкъостал ду классии кулгалхошта. Цу ноаной берам ба дика дешаш а оамале а да.

Дашица-ноаноща ю собра

меш — цхьа дакъа мара дац школа дезаплаца беча бахьак. Собрани вІашагІьоахалехьа дикка хьалха хьоастадду хьехархоша цига доашхаргдола лоамедаш, цу хьакхья сальма-даш, ду дашица-ноаноцта.

Цунах дика найда я боал.

Бахьда тхо, хьехархой, школе дашица, ноаноша вІашагІьехарца хорда санна деш

бахача а. ХІаьта дай-ноаной а боагІа тхо дохча школе, вІашагІьаж, ...

... Елхашха ер хо. Къоастадира хайра 8-ча класса дешархо ханнакьа тІулен ха хамахо. «Фу дергда хан сона цхана». ...

...

Массех дош ала безам бар дай-ноаной эздеях, сабарахь. Укхаза а хила деза меллаш, ...

ЯххлагІча класса дешархочун да вера цхьа школе. Хьархочуча къамаьл дир ...

техар. Велхан школера врачикхяр хьиля. ТІехьагІа, ... гучадалар хІаьнк берехьа ...

Дувхьа дикагІа а ...

Керда дешара шу доладалалехь, тхо, хьехархой, хьал бедир берий бошамашка, ...

Каст-каста къамаьлаш ду оаха профорентате хьакхьа а. «Электроинструмент» заводе, трикотажни фабрике ...

Р. САГОВА,
Назрановски № 1 йолча юкъерча школа хьехархо.

ФЕ ХИЛА

Массаволча сага ховш да мотоцикл дисциплина йолла наха ...

Къаьста кхерам е ...

...

Духхьал дІадахача кІирагІа Госавтоинспекце бралхоша цу тайпара 18 сагІ соцабаь, царех ахаиеша ...

Нахьа баха кийчуш, цу водителех цхьанена а дага хиннадац шоай корта ...

унакцІеннна, вахара кхерам тІабоссийта.

Корта бохабеш дола малараш мелча кхерам совбоаллазда хайра мотоциклисташта: В. Трошина, В. Борисловскена, А. Шамаева. Беча хилары аварш а яь цошта а, ...

Таксомоторни парка водителаш лайча автомобила тІа багІача ...

Петропавловски тІовкьха тІа гІолла сихвенна воагІар таксист Г. Лежиев а. ...

раш мел ала йиш яц. Цхьабакъдар, еш йолча аварешна дилача республике хьалхара моттиг дІаяьца цар. Цу пассажирски автобусаша шоферьааша план ...

Аварен яьча такснсташта юкъе ва В. Шаая. Машиналькъа дехьавалара ...

Нахьа боьношаш толхар бахьан долаш аварш ...

ДІадахача кІирагІа ерригі а 26 авари хиь, ... 11 сага човнаш хиь.

А. ЧЕБУШЕВ.

жен» яхача машинаца вІашагІкхийтар яз. Накъа аьрда оагІорахьа ...

...

Бокъонаш майлара, аьрда оагІорахь дІачуверза а йиш яц, ...

...

СПОРТ

ФУТБОЛ

Футболах «А» класса шолагІа лиге лоазача IV-ча зона футболни командаша кхо тур чакхъяьккхай. Уж лайзай 26 апреле, 2-чей 6-чей мае. Укх тайпара чакхьяьннай уж кхо тур:

«Дружба» (Майкоп) — «Торпедо» (Тольятти) — 3:1, «Машук» (Пятигорск) — «Строитель» (Уфа) — 1:0, «Динамо» (Махачкала) — «Локомотив» (Оренбург) — 2:0, «Волгарь» (Астрахань) — «Корд» (Балаково) — 1:0, «Баррикады» (Волгоград) — «Металлург» (Магнитогорск) — 0:0, «Сталь» (Орел) — «Салют» (Белгород) — 0:0 (3:3), «Сокол» (Саратов) — «Зенит» (Ижевск) — 2:0, «Ревтруд» (Тамбов) — «Волга» (Ульяновск) — 0:0 (3:3), «Труд» (Воронеж) — «Спартак» (Йошкар-Ола) — 1:1.

«Зенит» — «Дружба» — 3:3, «Волга» — «Машук» — 1:2, «Рубин» (Казань) — «Динамо» — 1:1, «Торпедо» — «Баррикады» — 1:0, «Строитель» (Уфа) — «Волгарь» — 1:3, «Металлург» — «Локомотив» — 3:1, «Сталь» — «Труд» — 1:1, «Авангард» (Курск) — «Ревтруд» — 1:1, «Салют» — «Сокол» — 1:0.

«Зенит» — «Машук» — 3:0, «Спартак» — «Дружба» — 1:0, «Рубин» — «Баррикады» — 1:0, «Торпедо» — «Волгарь» — 0:1, «Строитель» — «Динамо» — 1:2, «Локомотив» — «Корд» — 3:0, «Сталь» — «Ревтруд» — 2:1, «Авангард» — «Сокол» — 2:1, «Салют» — «Труд» — 2:1.

6-чІа мае Ульяновскерча «Волгацa» лоазаш счет 3:2 йолаш котъяьннай вай «Терек».

СТУДЕНТИЙ КОНФЕРЕНЦИ

Іилма - технически прогресса дІамадеххара специалисташ кийчбара кертера гІулакхех ца да студенташ Іилма тохкама балха ыерра юкъеблабар. КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильича Брежнева Ерригсоюзни студентий слете укх тайпара дашьхад специалисташ кийчбаро дІадехарах: «Вуза программи материал, ерригачу объектех, кІоаргга Іомаяр эшаш дац, теттара эшаш да. ...

конференци чакхъяьккхай университета ерригача факультеташ.

Пролетарски интернационализма, кхыий доттагІала, дына гІулакхашта хетаяь яр философеи Іилмаи коммунистически кафедре кийчъя чакхъяьккха юх конференци. ХІаьта филологически факультетера кийчъя чакхъяьккхай В. В. Маяковски ваь 80 шу дизара хетаяь конференци.

23 апреле хилар университета юкъара студенчески итогаш Іилмай конференци. Философи, Іилмаи коммунизман, историе, физика, физически культури, спортеи — ерригаш а 17 секци вІашагІкхийтта цхьана чакхъяьккхар из конференци. 163 студента доладага ладийгІар цига.

Уж уйлаш кере а лаьца болх беш я Нохч - ГІалгІай паччахьалкхен университета организацеш, тохкамен творческа балха ...

...

ХІара шера Коталон ДІ дездеча дийнахьа традици а хиннадар «Орленок» «Зарница» ...

...

Р. ЯНДИЕВА.

СУРТА ТІА: В. И. Ленина йолча майдан тІа юнармейски парад.

И. Плиева сурт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

«ПАРГІАТА» КЕПАЙОАЗУВ ПАРГІАТА ДАЦ

Каракхувдаю хІамаш, мах боашаш цу гІулакхаш, шу уйттадарг, совгІаташ телар, ахчанна кхааш телар, кхерам тІатуьласар — иштта я ше ниийсо лелаю йола буржуазни кепайоазув карадерзадара, цунах пайда ...

...

«Би-Би-Эс» яхача компание лаьттарна Уолтер Кронкайта аьлар ...

...

Ю. ЛЕВЧЕНКО,
ТАСС корреспондент.

Цена дог-уйла долаш бола журналисташ дІакара ца бахийташ хила, царна гучахьа низ тІабохийт. ЮПИ корреспондентках Хелен Томаса яхача кьахьа ...

...

Вашингтон.

СОВЕТСКИ МОРЯКИЙ ДЕНАЛ

Кертагахьара Карнапхули яха хий а Бангладеш Халкъа Республика йоаккхагІйола порт Читтагонги ...

...

Ю. СИДОРОВ,
ТАСС корреспондент.

Японерча «Исикавадзима Харима» яхача фирма заводашка хьаьвьй 3 эзар тонни беза мукъ айбеш йола хи тІа гІолла лела кран. Цу Іалашомаш йоккхача оаттахьа найда эцарба тІаьш тоххачен порт гІирсаш хьадечех.

СУРТА ТІА: тоххамаш деча хана.

Джапан пресс—ТАСС сурт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 май
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. ГІувдийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Музыкальни календарь. ...

...

II ПРОГРАММА

...

12 май
I ПРОГРАММА

...

13 май
I ПРОГРАММА

9.30 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. ГІувдийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. ...

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллен Грозни кІезиг-дукха мархаш а йолаш, йоачан а йолаш, мелк йоачан мух а кхеххаш ха хила а фегара температура республике гІолла 23—28, Грозне 24—26 градус йІовла йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара—3-34-38; партийни вахарех культурах отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта бохкама отдела — 3-42-28; письмой отдела бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадувл шинари, ери, шоаттен денoшка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Револющ проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 4520.